

משנה - עדיות - רע"ב

• [פרק א](#) • [פרק ב](#) • [פרק ג](#) • [פרק ד](#) • [פרק ה](#) • [פרק ו](#) • [פרק ז](#) • [פרק ח](#)

פרק א

[משנה א](#) [משנה ב](#) [משנה ג](#) [משנה ד](#) [משנה ה](#) [משנה ו](#) [משנה ז](#)
[משנה ח](#) [משנה ט](#) [משנה י](#) [משנה יא](#) [משנה יב](#) [משנה יג](#)
[משנה יד](#)

פרק ב

[משנה א](#) [משנה ב](#) [משנה ג](#) [משנה ד](#) [משנה ה](#) [משנה ו](#) [משנה ז](#)
[משנה ח](#) [משנה ט](#) [משנה י](#)

פרק ג

[משנה א](#) [משנה ב](#) [משנה ג](#) [משנה ד](#) [משנה ה](#) [משנה ו](#) [משנה ז](#)
[משנה ח](#) [משנה ט](#) [משנה י](#) [משנה יא](#) [משנה יב](#)

פרק ד

[משנה א](#) [משנה ב](#) [משנה ג](#) [משנה ד](#) [משנה ה](#) [משנה ו](#) [משנה ז](#)
[משנה ח](#) [משנה ט](#) [משנה י](#) [משנה יא](#) [משנה יב](#)

פרק ה

[משנה א](#) [משנה ב](#) [משנה ג](#) [משנה ד](#) [משנה ה](#) [משנה ו](#) [משנה ז](#)

פרק ו

[משנה א](#) [משנה ב](#) [משנה ג](#)

פרק ז

[משנה א](#) [משנה ב](#) [משנה ג](#) [משנה ד](#) [משנה ה](#) [משנה ו](#) [משנה ז](#)
[משנה ח](#) [משנה ט](#)

פרק ח

[משנה א](#) [משנה ב](#) [משנה ג](#) [משנה ד](#) [משנה ה](#) [משנה ו](#) [משנה ז](#)

א

פרק

א

משנה

-

א

פרק

שְׂמַאי אָמַר כָּל הַנְּשִׁים דִּין שְׁעָתוֹ. כָּל הַנְּשִׁים הָרוֹאוֹת דָּם, דִּין שְׁעָתוֹ לְטַמְּא טְהוֹרוֹת שְׁנִינְעוּ בְּהוֹן מִשְׁעַת רְאִיתוֹ וְאֵילָף. וְלֹא אָמְרִינָן מִקְּמֵי הָכִי נִמְי הָוָה דָּם וְכִתְלֵי בֵּית הָרְחֹם הָעֵמִידוּהוּ וְהִיתָה טַמְּאָה מִקֶּדֶם שְׁכָל הַנְּשִׁים מְטַמְּאוֹת בְּבֵית הַחִיצוֹן וְאָף עַל פִּי שְׂלֵא יֵצֵא הַדָּם לְחוּץ. וְטַעֲמָא דְשְׂמַאי דְלֹא חִישׁ דְלִמָּא מִקְּמֵי הָכִי הָוָה דָּם, שְׂאֵם אֶתְהָ אֹמֵר כֹּן, לְבוֹ שֶׁל אָדָם נוֹקֵפוֹ תְּמִיד בְּשַׁעַת בִּיאָה וּפּוֹרֵשׁ מֵאֲשֶׁתוֹ וְנִמְצָאת מְבֻטֵל בְּנוֹת יִשְׂרָאֵל מִפְּרִיָּה וּרְבִיָּה: **מִפְּקִידָה לְפְקִידָה.** בְּדָקָה הַיּוֹם וּמְצָאָה טְהוֹרָה וּבְדָקָה לְסוּף שְׁבוּעָה וּמְצָאָה טַמְּאָה, חוֹשְׁשִׁים לְמַגְעָה מִבְּדִיקָה רֵאשׁוֹנָה וְאֵילָף, שְׂמַאי עִם סְלוֹק יְדִיָּה רְאֶתְהָ וְכִתְלֵי בֵּית הָרְחֹם הָעֵמִידוּהוּ. וּלְבִטּוּל פְּרִיָּה וּרְבִיָּה לֹא חִישִׁינָן, דְּדוֹקָא לְטְהוֹרוֹת הוּא דְמְטַמְּאִינָן לְהוּ מִפְּקִידָה לְפְקִידָה, וְלֹא לְבַעֲלָהּ. וְשְׂמַאי אֹמֵר, אִי מְטַמְּאֵת לָהּ לְטְהוֹרוֹת, לְבוֹ נוֹקֵפוֹ וּפּוֹרֵשׁ נִמְי מִתְּשֻׁמִּישׁ: **לֹא כְדַבְּרֵי זֶה וְלֹא כְדַבְּרֵי זֶה.** לֹא כְדַבְּרֵי שְׂמַאי דְמִקְּל טַפִּי וְאֵינּוּ עוֹשֶׂה סִיג לְדַבְּרֵי, וְלֹא כְדַבְּרֵי הַלֵּל שְׁהַפְּרִיז עַל מְדוּתָיו וּמְחַמֵּיר יוֹתֵר מִדְּאִי, דְּוָדַאי כְּלֵי הָאִי יָמִים רַבִּים לֹא מוֹקְמֵי כְּתִלֵי בֵּית הָרְחֹם דָּם: **מֵעַת לַעַת מִמְעַטָּת עַל יַד מִפְּקִידָה לְפְקִידָה.** שְׁנֵי זְמַנִּים הִזְכְּרוּ בְּאִשָּׁה לְטַמְּא טְהוֹרוֹת לְמַפְרַע, וְהִלָּף אַחַר הַקַּל שְׁבִשְׁנִיָּהוּ. אִם מִפְּקִידָה לְפְקִידָה יוֹתֵר עַל מֵעַת לַעַת, הִלָּף אַחַר מֵעַת לַעַת וְלֹא תְטַמְּא אֶלָּא טְהוֹרוֹת שְׁנִינְעָה מֵאֲתַמּוּל בְּשַׁעַת הַזֹּאת. וְאִם מֵעַת לַעַת יוֹתֵר עַל מִפְּקִידָה לְפְקִידָה, כְּגוֹן שְׁבִדְקָה עֲצֻמָּה שְׁחֵרִית וּמְצָאָה טְהוֹרָה וְעַרְבִית מְצָאָה טַמְּאָה, לֹא מְטַמְּאִינָן אֶלָּא הַנֶּדֶף טְהוֹרוֹת דְּמִבְּדִיקַת שְׁחֵרִית וְאֵילָף. וְהִלָּכָה כְּחַכְמֵי: **עַל יַד.** אַחַר. כְּמוֹ וְעַל יַדוֹ הַחֲזִיק, בְּסִפְרָ עֶזְרָא ב' [נְחֻמְיָה ג], שֶׁהוּא כְּמוֹ וְאַחֲרָיו הַחֲזִיק [שֵׁם טז]: **וְסֵת.** קְבוּעָה, שְׁנִקְבַּע לָהּ זְמַן הָאֲרַח שְׁלֹשׁ פְּעֻמִּים, וּבְדָקָה בְּשַׁעַת וְסִתְפָּה וּמְצָאָה טַמְּאָה, יְדִיָּה שְׁעָתָהּ, וְלֹא חִישִׁינָן דְלִמָּא מִקְּמֵי הָכִי הָוָה, דְּוָדַאי אֲרַח בְּזַמְנוֹ בָּא: **וְהַמְשַׁמֵּשֶׁת בְּעֵדִים הָרִי זֶה כְּפְקִידָה.** תְּרַתֵּי קַתְנֵי, וְהָכִי

קאָמער, וּמְשַׁמֵּשׁת בְּעֵדִים, כְּלוּמַר מְצוּה עַל כָּל אִשָּׁה לְשַׁמֵּשׁ בְּשָׁנֵי עֵדִים שְׁבוּדָקֶת בְּהוֹן, אַחַד לִפְנֵי תַשְׁמִישׁ וְאַחַד לְאַחַר תַשְׁמִישׁ: הָרִי זֶה כְּפָקִידָה. הָעֵד שְׁלֹאֲחֵר תַשְׁמִישׁ הָרִי הוּא כְּפָקִידָה: מְמַעֲטֵת עַל יַד מַעַת לְעַת וְעַל יַד מְפָקִידָה לְפָקִידָה. דְּמַהוּ דְתִימָא שְׁמָא תִרְאָה טַפַּת דָּם כְּחֶרְדַּל וּתְחַפְּנָה שְׁכַבַּת זָרַע וְלֹא לְהוּי כְּפָקִידָה, קָא מְשַׁמַּע לָן מִתְנִיתִין דְּעֵד שְׁלֹאֲחֵר תַשְׁמִישׁ הוּוּ כְּפָקִידָה. אָבֵל הָעֵד שְׁלִפְנֵי תַשְׁמִישׁ אֵינוּ כְּפָקִידָה, שְׁמַתוּדָּה שְׁהִיא מְהוּמָה לְבֵיתָהּ, כְּלוּמַר בְּהוּלָה לְשַׁמֵּשׁ, אֵינָה מְכַנְסַת אוֹתוֹ לְחוּרִין וּלְסֻדְקוֹ:

פרק א - משנה ב

מקב לחלה. עֶסָה שְׁיֵשׁ בַּה קַב חִיבַת בְּחֻלָּה: **קב ומחצה חיבים בחלה.** שְׁהוֹן שְׁבַעָה לְגִין וּבִיצָה וְחֻמֶּשׁ בִּיצָה, לְמִדָּה מְדַבְּרִית. וְהוּא עֹמֵר לְגִלְגֵּלֶת עֲשִׁירִית הָאֵיפָה שְׁחִיב בְּחֻלָּה, כְּדַכְתִּיב (בְּמִדְבָר טו) רֵאשִׁית עֲרֹסְתִיכֶם, כְּדִי עֶסַת מְדַבֵּר. וְהוֹסִיפוּ שְׁתוֹת בִּירוּשְׁלַמִּיּוֹת, וְנִמְצְאוּ שֵׁשׁ מְדַבְּרִיּוֹת נִכְנָסִים בְּחֻמֶּשׁ יְרוּשְׁלַמִּיּוֹת, וְלֹג הַנְּשֹׂאֵר וּבִיצָה וְחֻמֶּשׁ בִּיצָה עוֹלִים לְלֹג יְרוּשְׁלַמִּי. שְׁהֵלֵג מְדַבְּרֵי שְׁשָׁה בִּיצִים, תִּתְנַם בְּחֻמֶּשׁ בִּיצִים גְּדוּלוֹת, נִמְצָא הֵלֵג חֶסֶר בִּיצָה גְּדוּלָה, תֵּן בִּיצָה וְחֻמֶּשׁ בִּיצָה תַּחַת הַבִּיצָה גְּדוּלָה, שְׁהַחֻמֶּשׁ בִּיצָה שְׁהוּא שְׁתוֹת מְלֵבֵר נוֹסֵף עַל הַבִּיצָה, נִמְצְאוּ שֵׁשׁ בִּיצִים גְּדוּלִים שְׁהוֹן לֹג גְּדוּל, הָרִי הוֹן שְׁשָׁה לְגִים גְּדוּלִים שְׁהוֹן קַב וּמְחֻצָּה: **משנה גדילו המדות.** זֶה הִיא מִדָּה צְפוּרִית, שְׁהוֹסִיפוּ שְׁתוֹת עַל שָׁל יְרוּשְׁלַמִּיּוֹת, נִמְצְאוּ הַשְּׁשָׁה לְגִין חֻמֶּשָׁה, שְׁהוֹן חֻמֶּשֶׁת רְבַעֵי קַב, שְׁהַקַּב אַרְבַּעָה לְגִין: **חמשה ועוד חיבים.** דְּקַסְבֵּר רַבִּי יוֹסִי, מִדָּה מְדַבְּרִית הִיוּ בִּיצִים גְּדוּלוֹת מְשַׁלְּנוּ אַחַד מְעַשְׂרִים בְּבִיצָה לְכָל בִּיצָה. וְהֵלְכָה כְּחֻמֶּשִׁים, דְּקַב וּמְחֻצָּה יְרוּשְׁלַמִּי דְּהֵינּוּ שְׁשָׁה לְגִין יְרוּשְׁלַמִּיּוֹת שְׁהוֹן שְׁבַעָה לְגִין וּבִיצָה וְחֻמֶּשׁ בִּיצָה מְדַבְּרִיּוֹת, הוֹן שְׁעוֹר חֻלָּה. וְהוֹן אַרְבַּעִים וְשֵׁלֶשׁ בִּיצִים וְחֻמֶּשׁ בִּיצָה. וְרַמְבַּ"ם אֵזֶן וְחֻקֵּר וְתִקּוֹן וּבְדֻקָּה וּמְצָא שְׁמֻשְׁקַל חֻמֶּשׁ מְאוֹת וְעַשְׂרִים דְּרַה"ם מְקַמַּח חֻטִּים הוּא שְׁעוֹר הַקַּמַּח הַחִיב בְּחֻלָּה. וּמְשַׁקַּל הַדְּרַה"ם יְדוּעַ בְּמִצְרַיִם הַיּוֹם וּבְכָל אֶרֶץ יִשְׂרָאֵל, שְׁהוּא מְשַׁקַּל שְׁשִׁים וְאַחַד גְּרַגְיֵרִי שְׁעָרוֹת בְּקָרוֹב:

פרק א - משנה ג

היון. שְׁנַיִם עֶשֶׂר לְגִין: **פוסליו את המקוה.** אִם נָפְלוּ בְּתוֹכוֹ קִדָּם שְׁנַשְׁלָם שְׁעוֹרוֹ. אָבֵל לְאַחַר שְׁנַשְׁלָם, אִפְלוּ הַשְּׁלִיד לְתוֹכוֹ כָּל מַיִם שְׁאוּבִים שְׁבַעוֹלָם

שוב אינן פוסלים: שחיב אדם לומר בלשון רבו. כלומר, הין אינו לשון משנה אלא לשון תורה, אלא כד שמע מרבתי שמעיה ואבטליון. ורמב"ם קבל מאביו ז"ל שמפני שהיו שמעיה ואבטליון גרי צדק לא היו יכולין להוציא מפיהן מלת הין, והיו אומרים אין במקום הין, כדרך בני אדם עד היום שאינם יכולים לחתך באותיות [אחה"ע], והיה הילל גם הוא אומר אין, כמו שהיו רבותיו שמעיה ואבטליון גרי צדק אומרים: גרדיים. אורגים: משער האשפות. הזכיר התנא שם אמנותו ושם שכוונתו, לומר לך שלא ימנע אדם עצמו מבית המדרש. שאין לך אמנות פחותה מן הגרדי [ה], שאין מעמידים הימנו לא מלך ולא כהן גדול, ואין שער בירושלים פחותה משער האשפות, והכריעו בעדותו לכל חכמי ישראל:

פרק א - משנה ד

שלא יהא אדם עומד על דבריו. שלא יהא סרבן לעמד קים בסברתו: אבות העולם. הילל ושמי:

פרק א - משנה ה

ויסמך עליו. כלומר שעשה כדברי היחיד והניח דעת הרבים: אין בית דין. אחר שיעמד אחריו יכול לבטל דברי בית דין הראשון שעשה כדברי היחיד, עד שיהיה גדול ממנו בחכמה ובמנין. בחכמה, הינו שראש הישיבה של בית דין האחרון יהיה גדול בחכמה מראש הישיבה של ראשון [ט]. ובמנין, שיהיו מנין התלמידים שבישיבה של אחרון מרבים ממנין התלמידים שבישיבה של ראשון [י]:

פרק א - משנה ו

למה מזכירין דברי היחיד בין המרבין. כדי לבטלן. יחיד שלא עשה שום בית דין כדבריו והן דחויים ובטליו [יג], למה מזכירין אותו כלל. ומשני,

שָׁאֵם יֹאמֶר אָדָם כִּדְ אֲנִי מְקַבֵּל וַיִּתְּמָה כְּשֵׁרוֹאָה שְׂאִין עוֹשִׂין כְּקַבְּלָתוֹ,
יֹאמְרוּ לוֹ כְּדַבְרֵי אִישׁ פְּלוֹנִי שְׁמַעְתָּ וְנִדְחוּ דְבָרָיו:

פרק א - משנה ז

רִבְעַ עֲצָמוֹת. רִבַּע קֵב שֶׁל עֲצָמוֹת הַמֵּת מְטַמְּאִים בָּאֵהֶל. וּפְחוֹת [מִרְבַּע] אֵין מְטַמְּאִין אֶלָּא בְּמַגֵּעַ וּבְמִשָּׂא אָבֵל לֹא בָּאֵהֶל. וְסִבְרֵי בֵּית שְׁמַאי דְרִבַּע קֵב מְטַמְּאִים וְאֶפְלוּ הֵן מִמֵּתִים הִרְבָּה: **וּבֵית הַלֵּל אוֹמְרִים רִבְעַ עֲצָמוֹת מִן הַגְּוִיָּה.** כְּלוּמֵר, מִגּוּף אֶחָד שֶׁל מֵת אֶחָד, וְלֹא מִמֵּתִים הִרְבָּה. וְאֶפְלוּ שֶׁל מֵת אֶחָד אֵין מְטַמְּאִין עַד שִׁיְהִיָּה בְּרִבַּע הַקֵּב רֵב בְּנִין [טו] דְּהִיְנוּ רֵב גְּדֹל הַגּוּף, אוֹ רֵב מְנִין עֲצָמוֹתָיו שֶׁל אָדָם, וַיְהִיּוּ מֵאָה עֶשְׂרִים וְחֻמֶּשׁ עֲצָמוֹת, שְׁמִנִּין עֲצָמוֹתָיו שֶׁל אָדָם מֵאֵתִים אַרְבָּעִים וּשְׁמֹנֶה: **אֶפְלוּ מֵעֵצִים אֶחָד.** אִם עֵצִים אֶחָד שֶׁל מֵת מְמַלֵּא רִבַּע קֵב, מְטַמְּא בָּאֵהֶל. וְהִלְכָה כְּבֵית הַלֵּל:

פרק א - משנה ח

כְּרִשְׁיָנִי תְרוּמָה. בְּעֶרְבֵי קוֹרִין לָהּ כְּרִסְנִיָּא. וְהִם מְאָכְלוּ לְגַמְלִים וְאֵין בְּנֵי אָדָם אוֹכְלִין מֵהֶם אֶלָּא מִדְּחַק בְּשָׁנוֹת רַעְבוֹן. וּמִפְרִישִׁין מֵהֶם תְּרוּמָה, הוֹאִיל וְנֶאֱכָלִים לְאָדָם לְפָרְקִים עַל יְדֵי הַדְּחַק. וְאֵינָהּ קְדוּשָׁה כְּשֶׂאֶר תְּרוּמוֹת: **שׁוֹרִין.** אוֹתָן בְּמִים: **וְשָׁפִין.** עַל (בְּשָׂרוֹ) [הַבְּשָׂר]: בְּטַהֲרָה בְּטַהֲרָה. בְּנִטְיִלַת יָדִים, כְּדִין כָּל שְׂאֵר אֶכְלִים שֶׁל תְּרוּמָה. שְׁסֻתָּם יָדִים שְׁנִיּוֹת הֵן וּפּוֹסְלוֹת אֵת הַתְּרוּמָה: **וּמֵאֲכִילִין.** לְבַהֲמָה: **בְּטַמְּאָה.** וְאֵינוֹ חוֹשֵׁשׁ אִם מְטַמְּא אוֹתָן בְּיָדִים בְּשַׁעָה שְׁמֵאֲכִילָן לְבַהֲמָה. אָבֵל כָּל זְמַן שְׂאֵינוֹ מְאָכִילָן לְבַהֲמָה, אֲסוּר לְטַמְּאָן בְּיָדִים: **שׁוֹרִין בְּטַהֲרָה.** שְׁשֻׁרְיָתָן בְּמִים מְכַשִּׁירָתָן לְקַבֵּל טַמְּאָה, וְאִם שׁוֹרָה אוֹתָן בְּטַמְּאָה נִמְצָא הַכֶּשֶׁר וְטַמְּאָתָן בָּאִים כְּאֶחָד. וְזֶה בְּלִבָּד אוֹסְרִים בֵּית הַלֵּל, מִשּׁוּם הַכֶּר כְּדִי שְׂיִדְעוּ שֶׁהֵן תְּרוּמָה: **יֹאכְלוּ צְרִיד.** לְשׁוֹן יִבֵּשׁ. כְּמוֹ צְרִיד שֶׁל מְנַחוֹת, שֶׁהוּא מְקוּם שֶׁל מְנַחוֹת שֶׁלֹּא הִגִּיעַ שָׁם שֶׁמֶן. אִף כָּאֵן יֹאכְלוּ יִבֵּשִׁים שֶׁלֹּא יְהִי עֲלֵיהֶן מְשֻׁקָה בְּשַׁעַת אֲכִילָהּ, כְּדִי שֶׁלֹּא יְהִיָּה נֶכֶר שֶׁהַכֶּשֶׁרוֹ לְקַבֵּל טַמְּאָה: **כָּל מַעֲשֵׂיהֶם בְּטַמְּאָה.** וְאֶפְלוּ הַשְּׂרִיָּה. וְהִלְכָה כְּבֵית הַלֵּל:

הפּוּרְט סָלַע מִמְעוֹת מַעֲשֵׂר שְׁנִי. מִי שֵׁישׁ לוֹ מְעוֹת נְחֻשֶׁת שֶׁל מַעֲשֵׂר שְׁנִי וּבָא לְפָרְטוֹן בְּסָלַע כֶּסֶף לְהַעֲלוֹת לִירוּשָׁלַיִם מִפְּנֵי מִשְׁאוּי הַדֶּרֶךְ: **בֵּית שְׁמַאי אוֹמְרִים בְּכָל הַסָּלַע מְעוֹת.** אִם בָּא לְפָרְטוֹן, יָכוֹל הוּא לְפָרְט כֶּלֶן, וְנוֹתֵן מְעוֹת בְּשָׁבִיל כָּל הַסָּלַע: **וּבֵית הַלֵּל אוֹמְרִים.** לֹא יִפְרֹט אֶלָּא חֲצֵן. שֶׁכְּשִׁיבֵא לִירוּשָׁלַיִם יִהְיֶה צָרִיךְ לְפְרוּטוֹת מִיַּד לְקִנּוֹת צָרְכֵי סְעֻדָּה, וְאִם יִרוּצוּ הַכֹּל אֶצֶל שְׁלַחְנֵי לְפָרְט יוֹקִירוּ הַפְּרוּטוֹת, וְנִמְצָא מַעֲשֵׂר שְׁנִי נִפְסָד. לְפִיכָךְ יִשָּׂא פְרוּטוֹת עִמָּהֶן לְהוֹצִיא בְּמִקְצֵת, וְלִכְשִׁיכָלוּ יִפְרֹט בְּכֶסֶף שֶׁבִּידוֹ מֵעַט מְעַט. שֶׁקֵּל הוּא חֲצִי סָלַע: **אִין מַחְלָלִין כֶּסֶף וּפְרוֹת עַל כֶּסֶף.** מִי שֵׁישׁ לוֹ חֲצִי דִינָר כֶּסֶף שֶׁל מַעֲשֵׂר, וּפְרוֹת שֶׁל מַעֲשֵׂר שָׁוִים חֲצִי דִינָר, לֹא יִצְרַפֵּם יַחַד לְחַלְלָם עַל דִּינָר: **וְחַכְמִים מִתִּירִים.** בְּכֹהֵא גִּוְנָא עַל יְדֵי צְרוּף פְּרוֹת, כִּיּוֹן שְׂאִין לוֹ אֶלָּא חֲצִי דִינָר כֶּסֶף. אֲבָל לְחַלֵּל דִּינָר כֶּסֶף, וּפְרוֹת שָׁוִין דִּינָר, עַל חֲצִי סָלַע שֶׁהוּא שְׁנֵי דִינָרִין, מוֹדִים חַכְמִים שְׂאִין מַחְלָלִים. וְהִלְכָה כְּחַכְמִים:

הפּוּרְט סָלַע שֶׁל מַעֲשֵׂר שְׁנִי בִירוּשָׁלַיִם. שֶׁהָיָה מַחְלִיף סָלַע שֶׁבִּידוֹ וְנוֹטֵל פְּרוּטוֹת לְהוֹצִיאָם לְצָרְכֵי סְעֻדַת מַעֲשֵׂר: **בֵּית שְׁמַאי אוֹמְרִים.** אִם בָּא לְהַחְלִיף כָּל הַסָּלַעִים שֶׁבִּידוֹ בְּמְעוֹת יַחְלִיף: **וּבֵית הַלֵּל אוֹמְרִים, לֹא יַחְלִיף אֶלָּא חֲצֵן.** שְׁמַאי לֹא יִשְׁהָה בְּעִיר עַד שִׁיּוֹצִיא אֶת כֶּלֶן, וְיִפְקִידֵם בְּעִיר עַד רֶגֶל אַחַר, וְהַפְּרוּטוֹת מִתְּעַפְּשׂוֹת. וְאִם יַחְזֹר וְיַחְלִיפֵם בְּסָלַעִים נִמְצָא שְׁלַחְנֵי מִשְׁתַּכֵּר שְׁתֵּי פְעָמִים וּמַעֲשֵׂר שְׁנִי נִפְסָד: **הַדְּנִים לְפָנֵי חַכְמִים.** שֶׁמְעוֹן בֶּן עֲזַאי וְשִׁמְעוֹן בֶּן זֹמָא וְחֲנַן הַמְּצָרִי: **בְּשִׁלְשָׁה דִינָרִים כֶּסֶף וּבְדִינָר מְעוֹת.** הַסָּלַע הוּא אַרְבָּעָה דִינָרִים, וּכְשֶׁבֵּא לְהַחְלִיף הַסָּלַע לֹא יִקַּח אֶלָּא בְּדִינָר אֶחָד פְּרוּטוֹת, וּשְׁלִשָׁה דִינָרִים יִהְיוּ כֶּסֶף: **וּבְרַבִּיעִית כֶּסֶף בְּרַבִּיעִית מְעוֹת.** בְּדִינָר רַבִּיעִי שֶׁל כֶּסֶף לֹא יִקַּח אֶלָּא בְּרַבִּיעִיתוֹ מְעוֹת שֶׁל נְחֻשֶׁת וּשְׁלִשָׁה חֲלָקִים כֶּסֶף, שֶׁנִּמְצָא לֹקַח מְעוֹת אֶחָד מִשְׁשָׁה עֶשֶׂר בְּסָלַע בְּלֶבֶד: **אַרְבָּעָה אֶסְפְּרֵי כֶּסֶף.** הַדִּינָר חֲמִשָּׁה אֶסְפְּרֵי, וּמִטְבֵּעַ הוּא בְּאַרְצָא יוֹן שֶׁעַד הַיּוֹם קוֹרִין לוֹ אֶסְפְּרִי. נִמְצָא הַסָּלַע עֶשְׂרִים אֶסְפְּרִי. כְּשֶׁהוּא מַחְלָל בְּדִינָר יַחְלָלְנוּ עַל אַרְבָּעָה אֶסְפְּרִי כֶּסֶף וְאֶסְפְּרִי אֶחָד נְחֻשֶׁת. נִמְצָא לֹקַח נְחֻשֶׁת אֶחָד מַעֲשֵׂרִים בְּסָלַע בְּלֶבֶד: **יְנִיחָנָה בְּחִנּוֹת וַיֹּאכַל כְּנַגְדָּה.** לֹא יַחְלָל כֶּלֶל עַל פְּרוּטוֹת, שְׁמַאי יִשְׁכַּח וְיַעֲשֶׂה אוֹתוֹן חֲלוּן. אֶלָּא יְנִיחַ הַסָּלַע אֶצֶל הַחֲנוּנֵי וַיֹּאכַל כְּנַגְדָּה עַד שֶׁתִּכְלָה. וְהִלְכָה כְּדַבְּרֵי בֵּית הַלֵּל בְּלֶבֶד:

פרק א - משנה יא

שְׁנַטְלוּ חֲפוּיָיו. רבותי פָּרְשׁוּ מִלְשׁוֹן חָפִי פּוֹתַחַת [שְׁבֵת דָּף פּא], שֶׁהֵם הַשְּׁנִיִּים הַבוֹלְטִים מִן הַמִּפְתָּחוֹת שֶׁנִּוְהָגִים לַעֲשׂוֹת בְּאַרְץ יִשְׂרָאֵל, אֲף כִּאֲן רְגִילִים לַעֲשׂוֹת בַּכֶּסֶא שֶׁל כְּלָה כְּמִין שְׁנִיִּים בּוֹלְטִים כְּדִי שִׁיִּסְמְכוּ עָלֶיהָ. וְרַמְבַּ"ם פָּרֵשׁ חֲפוּיָיו, פְּתוּחִין וְצִיּוּרִין שְׁעוֹשִׂים מַעֲצִים אוֹ מְאַבְנִים וּמְדַבְּיָקִין אוֹתָן בַּכֶּסֶא הַכְּלָה: **בֵּית שְׂמַאי מְטַמְּאִים.** דְּאִפְתִּי חֲזִי לִישִׁיבָה: **וּבֵית הַלֵּל מְטַהְרִין.** דְּלֹא חֲזִי לְכַלָּה, וְהוּי כְּנִשְׁבָּר: **אֲף מַלְבֵּן הַכֶּסֶא טָמֵא.** כְּלוּמַר אֲף מַלְבֵּן הַכֶּסֶא בְּפָנָי עֲצָמוֹ בְּלֹא הַכֶּסֶא וּבְלֹא חֲפוּיָיו טָמֵא. כֹּל שֶׁכֹּן שֶׁהַכֶּסֶא בְּלֹא חֲפוּיָיו טָמֵא. מַלְבֵּן, צוּרַת לְבָנָה מְרַבֶּעַת עוֹשִׂין עַל הַכֶּסֶא וְיוֹשְׁבֵין עָלָיו: **כֶּסֶא שֶׁקִּבְעוּ בְּעֶרְבָה.** הַבֵּיא כֶּסֶא מִמְּקוֹם אַחַר וּקִבְעוּ בְּעֶרְבָה דֶּרֶךְ יִשִׁיבָתוֹ. וְעֶרְבָה אֵינָה טָמֵאָה מִדֶּרֶס, דְּחֲזִיגָא לְלִישָׁה וְלֹא לִישִׁיב עָלֶיהָ: **בֵּית שְׂמַאי מְטַמְּאִין.** דְּלֹא בְּטַל כֶּסֶא לְגַבֵּי עֶרְבָה: **וּבֵית הַלֵּל מְטַהְרִין.** מִמְּדֶרֶס, דְּבְטַל כֶּסֶא לְגַבֵּי עֶרְבָה. אֲבָל כֶּסֶא הָעָשׂוּי בְּגוֹף הָעֶרְבָה עֲצָמָה, מוֹדוּ בֵּית שְׂמַאי לְבֵית הַלֵּל דְּטָהוּר: **שְׂמַאי אוֹמֵר.** אֲף כֶּסֶא הָעָשׂוּי בְּעֶרְבָה עֲצָמָה טָמֵא

פרק א - משנה יב

אֵלֶּא בְּבֹאָה מִן הַקְּצִיר. כִּמְעָשָׂה שֶׁהָיָה שֶׁהִלְכוּ בְּנֵי אָדָם לְקַצֵּר חֲטִין וּנְשָׁכוּ נֶחֱשׁ לְאַחַד מֵהֶן וּמָת, וּבֹאָה וְהוֹדִיעָה בְּבֵית דִּין וְשָׁלְחוּ וּמָצְאוּ כְּדַבְּרִיהָ. וְלֹא הִתִּירוּ אֵלֶּא דְגָמְתוּ, שֶׁיְהִי הַדָּבָר קְרוּב, אֲבָל מִמְּדִינַת הַיָּם אֵינָה נֶאֱמָנָת: **אֵלֶּא בַּהוּה.** מַעֲשָׂה שֶׁהָיָה כֶּף הָיָה, וְהוּא הַדִּין לְשֹׂאֵר מְקוֹמוֹת: **שְׂאִין הָאֲחִין נִכְנָסִין.** לְנַחֲלַת בְּעָלָה, דְּרַחֲמֵנָא אָמַר עַל פִּי שְׁנֵי עֵדִים. וְגַבֵּי נְשׂוּאִים דִּידָהּ הוּא דְאֶקִּילוּ מִשׁוּם עֲגוּנָה: **מִסְפָּר כְּתֻבָּתָהּ.** מְנַסַּח שֶׁהִתְקִינוּ לְכַתֵּב בְּשֵׁטֶר כְּתֻבָּה: **כְּשֶׁתְּנַשְׂאֵי לְאַחַר.** וְהָרִי הִיא נְשִׂאָת וְאִם כֹּן תִּטַּל כְּתֻבָּתָהּ:

פרק א - משנה יג

מי שחציו עבד וחציו בן חורין. כגון עבד של שני שתפים ושחררו אחד

מהן. אי נמי, שקבל רבו ממנו חצי דמיו ושחרר חציו באותן הדמים: **תקנתם את רבו**. שאינו חסר כלום: **לשא שפחה אינו יכול**. מפני צד חרות שבו: **בת חורין אינו יכול**. מפני צד עבדות שבו: **כופין את רבו ועושהו בן חורין**. והוא הדין אם היה עבד של מאה שתפין ואחד מהם שחררו, שכופין את כלם לשחררו:

פרק א - משנה יד

כלי חרס מציל על הכל. כלי חרס המקוף צמיד פתיל מציל על כל מה שבתוכו כשהוא באהל המת, ולא יטמא כל מה שבתוכו, דכתוב (במדבר יט) וכל כלי פתוח אשר אין צמיד פתיל עליו טמא הוא, הא יש עליו צמיד פתיל טהור הוא ומה שבתוכו, לא שנא כלים ולא שנא אכלין ומשקין. ובכלי חרס הפתוח מדבר, דכתוב וכל כלי פתוח, במי שמטמא דרך פתחו ואינו מטמא דרך גבו: **אינו מציל אלא על אכלין ומשקין ועל כלי חרס**. אבל על שאר כלים אינו מציל כדמפרש ואזיל: **מפני מה וכו' מפני שהיא טמא על גב עם הארץ**. שכל הנמצא אצל עמי הארץ בין כלים בין אכלים ומשקין כלן בחזקת טמאין, לפי שאינם בקיאים בהלכות טמאה וטהרה וחושבין על טמא שהוא טהור: **ואין כלי טמא חוצץ**. אין מציל מפני הטמאה אלא כלי טהור בלבד, אבל כלי טמא אינו מציל על מה שבתוכו, וכלים של עם הארץ הואיל ובחזקת טמאים הן אינן מצילין: **לעצמו טהרנו**. לעם הארץ לבדו טהרנו, ולא חישבין דלמא אתי חבר לאשתמושי בהו, שהרי הם בדלים ממגעם, ובלאו הכי נמי כל מאכלם טמא, הלכך אכלין ומשקין וכלי חרס שאין להם טהרה במקוה, כשהיו בתוך צמיד פתיל של כלי עם הארץ אמרינן להו טהורים הן, וישתמשו בהן הן שמחזיקין כליהם בחזקת טהורים, ואין לחש שמא ישאל החבר מהן וישתמש בהן, שהרי הן אצלו בחזקת טמאים ואין להם טהרה עולמית. אבל בכלי שטף דאיכא למיחש שמא ישאל החבר מהן ויטבילם וישתמש בהם בלא הזאה שלישי ושביעי, שלא ידע שנטמאו באהל המת, וחושב דטבילה בעלמא סגי להו להצילם מטמאה שנטמאין אגב עם הארץ, והינו דתנן טהרת לף ולו, דאתי חבר לאשתמושי בהו, הלכך עשו דין שוה לכל, ואמרו דאין כלי שטף נצול בצמיד פתיל לא בשל חבר ולא בשל עם הארץ. ואם באו לגזר שלעולם כלי חרס של עם הארץ לא יציל בצמיד פתיל לפי שהוא בחזקת טמא ואין כלי טמא מציל **[ז]** (אבל של חבר יציל), לא היו עמי הארצות מקבלין מהו, לפי שהו סבורים שהו בקיאים ושומרים כליהם בטהרה וכלים שלהם מצילין:

רבי חנינא סגן הכהנים העיד. מלשורף את הבשר שנטמא בולד הטמאה. בולד של ולד קאמר. הבשר שהוא שלישי, שנטמא בולד של ולד כלומר שנגע בשני ונעשה הוא שלישי, לא נמנעו מלשורפו עם הבשר שנטמא באב הטמאה שהוא ראשון לטמאה. וכשנגע זה הבשר שהיה מתחלה שלישי בבשר שנטמא באב הטמאה, חוזר להיות שני, שהרי נגע בראשון ונעשה שני, ונמצא שהוסיפו לו טמאה על טמאתו, דמעקרא שלישי והשתא שני, ואף על פי כן לא נמנעו מלשורפו עם חמור ממנו, דהואיל ואף זה הקל לשרפה עומד לא חשו אם מטמאים אותו יותר ממה שהיה. ואף על פי שאין אכל מטמא אכל מן התורה, שנאמר בטמאת אכלים טמא הוא, הוא טמא ואין מטמא אכל כיוצא בו, מכל מקום רבנן גזרו שיהיה אכל מטמא אכל: **השמן.** של תרומה שנפסל בטבול יום הוא שלישי לטמאה, דטבול יום הוא פוסל את התרומה מן התורה ועושה אותו שלישי: **בנר שנטמא בטמא מת.** האי נר של מתכת הוא ולא של חרס. דכל פלים חוץ מפלי חרס שנגעו בטמאת מת נעשו כמותה, אם אב אב ואם ראשון ראשון, דכתיב (במדבר יט) בחלל חרב, ודרשינן חרב הרי הוא כחלל, שהחרב שנגע במת נעשה אבי אבות כמת עצמו. וכשנגע בטמא מת שהוא אב, נעשה גם כן החרב אב. וכל שאר פלים כחרב לדיון זה, חוץ מפלי חרס. נמצא הנר של מתכת שנגע בטמא מת נעשה אב הטמאה. והשתא הוסיף רבי עקיבא על דברי רבי חנינא סגן הכהנים, שהרי רבי חנינא לא התיר אלא להחזיר השלישי שני, ורבי עקיבא התיר להחזיר השלישי ראשון, שהשמן שנפסל בטבול יום שהוא שלישי, כשמדליקין אותו בנר שנטמא בטמא מת שהנר עצמו נעשה אב כמו שאמרנו, נמצא שחוזר השלישי להיות ראשון, ואף על פי כן לא נמנעו, דהואיל ויש שם טמאה עליו לא חישנין ליה ומתיר להוסיף

לא ראיתי עור יוצא לבית השרפה. לאחר שהפשט אם נמצאת טרפה. אף על פי שפסול זה היה בו קדם הפשט, הואיל ולא נפר אלא לאחר הפשט: שהמפשט את הבכור ונמצא טרפה. הא קא משמע לן רבי עקיבא, דאפלו בכור בעל מום הנשחט במדינה על מומו ולא התירו הפתוב אלא באכילה כדכתיב (דברים טו) בשעריך תאכלנו, אבל אם מת, עורו אסור וטעון קבורה, ואשמעין רבי עקיבא דהיכא דלא הפר טרפותו עד לאחר הפשט, התירתו שחיתתו והפשטו לעורו כאלו נזרק דמו במקדש: יאותו הפהנים בעורו. ואינו נשרף: אין לא ראיתי ראיה. שפא לא ארע בימיו שימצא טרפה לאחר הפשט, ואם ארע ושרפוהו הוא לא ראה: אלא יצא לבית השרפה. הואיל וקדם הפשט בא. והלכה כרבי עקיבא בבכור בעל מום כשהתירו ממחה. אבל לא התירו ממחה לא. והלכה כחכמים בבכור תמים, דבשר בקבורה ועור בשרפה:

פרק ב - משנה ג

וכותב בכתב ידו. שטר חוב על הלוח: ואחרים חותמים. עדים כשרים היו חותמים על השטר: והתירו. ואף על פי שכותב השטר הוא המלוה, ונוגע בעדותו: שהאשה פותבת את גטה. ועדים כשרים חתומים בו: את שוברו. שטר מחילה שמחלה לו אשתו על כתבתה: שאין קיום הגט אלא בחותמיו. העדים החתומים [ג] על הגט הם עקר סבת קיום הגט, הלכך כשהעדים כשרים חתומים בו כשר ואף על פי שהוא כתב יד האשה: ועל מחט. שידוע בה שנטמאת במת, ונמצאת בבשר הקדש כשהתכו אותו בעזרה, וספק אם נגע בה הספין והאדם אם לאו, הספין והאדם טהורין, דספק טמאה ברשות הרבים היא, שהעזרה דין רשות הרבים [ד] יש לה לענין טמאה, וספק טמאה ברשות הרבים ספקו טהור: והבשר טמא. דודאי נגעה בו טמאה. ומתניתין איירי בבחמת קדשים שהעבירה בנהר סמוך לשחיתתה ועדין משקה טופח עליה [ה], שהכשר הבשר לקבל טמאה באותן המים. דאי לאו הכי לא היה הבשר טמא, ואף על פי שרוחצים אותו בבית המטבחים בעזרה, דכל משקה בית מטבחיא דכן, ואין מכשירין את הבשר לקבל טמאה [ו]. ואי קשיא היאך הבשר טמא והידים טהורות, והלא אכלין מטמאין את הידים מדרבנן. הא לא קשיא מידי, דקימא לן אין טמאת ידים במקדש, שכשגזרו על טמאת ידים לא גזרו בה במקדש:

בְּפָרִים. שֶׁהָיוּ יוֹשְׁבֵינָה שׁוֹרוֹת שׁוֹרוֹת שֶׁל חֲכָמִים כְּכָרִם **[ח]** זו הַנְּטוּעָה שׁוֹרוֹת שׁוֹרוֹת שֶׁל גִּפְנִים: **עַל בִּיצָה טְרוּפָה.** בְּקַעְרָה, שֶׁנִּתְעַרְבָה הַחֲלָבוֹן וְהַחֲלָמוֹן יַחַד וַיִּתְנוּנָה עַל גְּבִי הַיָּרֵק, וְנָגַע טְבוּל יוֹם בְּבִיצָה, אָף עַל פִּי שֶׁהִיא חֲלִין, דָּאִין שֶׁיֵּד תְּרוּמָה בְּבִיצָה, וְטְבוּל יוֹם אֵינוֹ פּוֹסֵל בְּחֲלִין, אֶפְלוּ הִכִּי הוּא חֲבוּר וְנִפְסַל הַיָּרֵק כְּאֵלוֹ נָגַע בּוֹ: **אִם הָיָה כִּמִּין כּוֹבֵעַ.** שֶׁנִּתְנַפְּחָה הַבִּיצָה וְנִעְשִׂיתָ כִּמִּין כּוֹבֵעַ עַל הַיָּרֵק וְחֲלוּלָה תַּחְתֵּיהָ: **שֶׁבֶלֶת שֶׁבֶקְצִיר.** שִׁיר בְּקַצִּירָתוֹ שֶׁבֶלֶת אַחַת שְׁלֹא קֶצֶר, וְרֹאשׁ אוֹתָהּ שֶׁבֶלֶת מֵגִיעַ לְקָמָה: **אִם נִקְצְרָה.** אִם אוֹתָהּ שֶׁבֶלֶת נִקְצְרָתָ עִם הַקָּמָה, הָרִי הִיא שֶׁל בְּעַל הַבַּיִת, שֶׁהַקָּמָה מְצִילָתָהּ, דְּלֹא קָרִינָן בָּהּ לֹא תֵּשׁוּב לְקַחְתּוֹ: **וְאִם לֹאוֹ.** הָרִי זֶה שֶׁכָּחָה וְהוּא לְעֵנָיִים: **עָרִיס.** חֶמֶשׁ גִּפְנִים הַנְּטוּעוֹת וּמוֹדְלוֹת וְשׁוֹכְבוֹת עַל גְּבִי כְּלוֹנְסוֹת אוֹ עַל גְּבִי גֶדֶר קְרוּיוֹת עָרִיס, לְשׁוֹן עַל עֶרֶשׁ יְצוּעֵי: **אִם יֵשׁ בָּהּ כְּמֵלֶאכֶל בּוֹצֵר וְסָלוֹ.** אִם הִגְנָה גְדוֹלָה כְּשֶׁעוֹר שֶׁיַּעֲמֵד בָּהּ בּוֹצֵר הָעֵנָבִים עִם סָלוֹ שֶׁמְכַנִּים הָעֵנָבִים לְתוֹכוֹ כְּשֶׁהוּא מְלַקֵּט הָעֵנָבִים מִכָּל צַדְדֵי הָעָרִיס: **תִּזְרַע.** הִגְנָה וְהוּא שֶׁיִּרְחִיק הַזָּרַע מִן הַגִּפְנִים **[ט]** כְּדֵי עֲבוֹדַת הַפָּרִם שֶׁהֵם שֹׁשֶׁה טְפָחִים לְכָל רוּחַ, וְזוֹרַע הַשָּׂאֵר: **וְאִם לֹאוֹ.** שֶׁאִין הִגְנָה גְדוֹלָה כָּל כָּךְ: **לֹא תִזְרַע.** וְאָף עַל פִּי שֶׁמִּרְחִיק כְּדֵי עֲבוֹדַת הַפָּרִם. מִפְּנֵי שֶׁהַזָּרַע נִרְאָה עִם הַפָּרִם כְּאֵלוֹ הֵם כְּלֵאִים:

וּפְרִשׁוֹן רִבִּי יְהוֹשֻׁעַ. אֵימָתִי חֵיב וְאֵימָתִי פְטוּר **[יא]**: **אִם לַעֲשׂוֹת לָהּ פָּה חֵיב.** מִשּׁוּם בּוֹנָה **[יג]**: **וְאִם לְהוֹצִיא מִמֶּנָּה לְחָה פְטוּר.** דְּמִלְאכָה שֶׁאֵינָה צְרִיכָה לְגוּפָה הִיא, שֶׁהַפֶּתַח הִיא הַמְּלֹאכָה, וְזוֹ אֵינָה צְרִיכָה לְהִיּוֹת לָהּ פֶּתַח מְעַכְשָׁיו **[יד]**, וְאִין כָּאֵן אֶלֶּא אֶסוּרָא דְרַבָּנָן וּמִשּׁוּם צַעֲרָא לֹא גְזוּר, וְהוּא פְטוּר וּמִתֵּר: **אִם מִתְעַסֵּק שֶׁלֹּא יִשְׁכְּנוּ פְטוּר.** דְּאֵינוֹ צָרִיךְ לְגוּפוֹ שֶׁל דָּבָר הַנְּצוּד, וְאִם הָיָה יוֹדֵעַ שֶׁיַּעֲמֵד וְלֹא יִשְׁכְּנוּ לֹא הָיָה צָד. וּבִהֲאֵי נִמִּי לֹא גְזָרוּ רַבָּנָן, וְהוּא פְטוּר וּמִתֵּר: **לְפָסִין אִירוּנִיּוֹת.** כְּלֵי חָרֶס סְתוּמִים עֲשׂוּיִין כִּמִּין כְּדוּר חֲלוּל מִבְּפָנִים, וְלֹאֲחֵר שֶׁמְלַבְּנִים אוֹתוֹ בְּכַבֵּשׁן חוֹתְכִים אוֹתוֹ בְּאִמְצָעוֹ וְהוּא נִעֲשֶׂה שְׁנֵי כְּלָיִם: **טְהוּרוֹת בְּאֵהֶל הַמִּת.** כָּל זָמַן שֶׁלֹּא חֲתֻכוּהוּ. דְּכֵלֵי חָרֶס אֵין מְקַבְּלִים טְמֵאָה מִגְּבוּ, אֶלֶּא מֵאֲוִירוֹ, כְּדָכְתִּיב (בְּמִדְבָר יט) וְכָל כְּלֵי פְתוּחִים, דְּרִיךְ פְּתוּחִים מִטְמֵא וְאֵינוֹ מִטְמֵא מִגְּבוּ, וְהֵאֵין אֵין לוֹ אֲוִיר: **וּטְמֵאוֹת בְּמִשְׁאֵ הַזָּב.** בְּטְמֵאוֹת הַסֵּט. שֶׁאִם נִתְטַלְטְלוּ אוֹ נִתְנַעְנְעוּ מִמִּשְׁאֵ הַזָּב, טְמֵאִים, אָף עַל פִּי שֶׁאֵין לָהֶם אֲוִיר: **מִפְּנֵי שֶׁלֹּא נִגְמְרָה מְלֹאכְתָּן.** דְּחֲתִיכָה שְׁחוֹתְכִין אוֹתָן בְּאִמְצָעוֹן זֶה הִיא גְּמֵר מְלֹאכְתָּן. וְאֵין הִלְכָה כְּרִבִּי אֶלְעָזָר בַּר צְדוּק. אֶלֶּא לְבוֹנָן בְּכַבֵּשׁן הוּא גְּמֵר מְלֹאכְתָּן, הִלְכָּךְ מִטְמֵאוֹת

פרק ב - משנה ו

מְלִילוֹת. שְׂבָלִים שֶׁלֹּא בְּשָׁלוֹ כָּל צָרְפוֹ, וְטוֹעֵנָן בְּאַבְנִים וּמִשְׁקָה זָב מֵהוֹן וְטוֹבֵל בוֹ: **לֹא יִגְמֹר.** כְּדֵי לֶאֱכֹל {טו} לְאַחַר שֶׁקִּדַּשׁ הַיּוֹם, דְּאִסּוּרִין כְּשֶׁאָר מִשְׁקִים שֶׁזָּבוּ. וְהִלְכָה כְּרַבִּי יִשְׁמַעֵאל: **יִגְמֹר.** מֵאַחַר שֶׁרִסְקוּ וְכִתְתוּ מֵעֶרֶב שַׁבָּת, יִגְמֹר וְיֹאכַל בְּשַׁבָּת. וְלֹא דָמִי לְמִשְׁקִים שֶׁזָּבוּ שְׁאִסּוּרִין גְּזָרָה שְׁמָא יִסְחֹט, דְּהִקְא אֶפְלוּ יִסְחֹט לִיכָא אִסּוּרָא דְאִוְרִיתָא, מִשּׁוּם דְּמִשְׁקִים אֲתוּ מִמִּילָא:

פרק ב - משנה ז

עִיר שֶׁל זָהָב. עֵטְרַת זָהָב עֲשׂוּיָה כְּמִין עִיר צוּרַת יְרוּשָׁלַיִם. וְלֹא חִיְשִׁינָן דְּלִמָּא שְׁלִפָּא וּמְחִוָּא {יז} וְאֲתִיָּא לְאֲתוּיֵי אַרְבַּע אַמּוֹת בְּרִשׁוֹת הַרְבִּים: **וּמִפְרִיחֵי יוֹנִים.** מִין מְמִינֵי הַשְּׁחֹק. אִם תִּקְדִּים יוֹנְתָד לְיוֹנְתֵי אֲתוֹן לָד כְּדָ וְכָד. פְּרוּשׁ אַחַר, שֶׁמְגַדֵּל יוֹנָה מְלַמְּדַת לְהַבִּיא יוֹנִים לְבֵית בַּעֲלִיהָ, וַיֵּשׁ בְּהוֹן גְּזֵל מִשּׁוּם דְּרִכֵּי שְׁלוֹם וְלֹא גְזֵל גְּמֹר: **סִפְק נִגַּע סִפְק לֹא נִגַּע סִפְקוּ טְהוֹר.** מִשּׁוּם דְּטַמְאָה עוֹבְרַת הִיא וְאִינָה נְחָה בְּמִקּוֹם, הִלְכָד סִפְקוּ טְהוֹר וְאֶפְלוּ בְּרִשׁוֹת הַיְחִיד:

פרק ב - משנה ח

סִנְדֵּל שֶׁל סִידָן. מְנַעַל שֶׁל עֵץ שֶׁנוֹעֵלִין בְּרַגְלֵיהֶם הַמִּתְעַסְקִים בְּסִיד לְהַגּוֹן עַל רַגְלֵיהֶם שֶׁלֹּא יִשְׂרְפוּ בְּסִיד {יח}. וְאִם נָעַל אוֹתוֹ הַזֶּבֶב, טַמְא מְדָרַס: **וְעַל שְׂרִירֵי תַנּוּר אַרְבָּעָה.** אִם הָיָה גְדוֹל הַרְבֵּה וְנִטְמָא, וְאַחַר כְּדָ נִשְׁבֵּר, לֹא טְהוֹר עַד שֶׁלֹּא יְהִיָּה בְּשִׁבְרֵיו גְבוּהָ אַרְבָּעָה, וְלַעוֹלָם שְׁבָרֵיו מְקַבְּלִים טַמְאָה כְּאֵלוּ הָיָה שְׁלֵם עַד שֶׁיְהִיָּה הַשְּׁבֵר פְּחוֹת מִגְבוּהָ אַרְבָּעָה. וְסִתָּם תַנּוּר שֶׁבְּמִשְׁנָה עֲשׂוּי כְּמִין קִדְרָה גְדוֹלָה שְׂאִין לָהּ שׁוּלִים וּמְחַבְּרִין אוֹתוֹ בְּטִיט עַל גְּבִי

קרקע ורצפת הקרקע היא תחתיתו של תנור: **שנים מחפוייו**. מן הלוחות העשויים למושב: **שרבי עקיבא מטמא**. דסבר אף על פי שאינו ראוי לישיבה הוא ראוי לקבל רמונים, וטמא משום כלי קבול: **וחכמים מטהרין**. דסברי הואיל ועקרו לישיבה עביד ולא לבית קבול, כיון שנתבטל העקר שבעבורו נעשה, נתבטל הטפל, ואינו מטמא אפלו משום כלי קבול. והלכה כחכמים:

פרק ב - משנה ט

האב זוכה לבן וכו'. לפי שקרוב טבע הבן להיות דומה לטבע האב **[כ]**, והנזי והכח והחכמה והשנים אדם זוכה בהן מתחלת יצירתו כפי טבעו, והעשר אדם מורישו לבנו. וחכמה דאמרינן הכא, היא הסברה הישירה, והיא באדם כפי טבעו. והשנים, אריכות הימים. ולי נראה, שאם אדם זוכה הוין ליה בנים נאים בעלי כח בעלי חכמה עשירים ומאריכי ימים **[כא]**: **ובמספר הדורות לפניו**. פעמים שהקדוש ברוך הוא מבטיח לאב לעשות טובה לזרעו לדור שלישי או לדור רביעי, והאב זכה לאותו הדור שתבא להם אותה הטובה: **הוא הקץ**. שקצב הקדוש ברוך הוא לאותו דבר שיהיה לזמן פלוני ולדור פלוני. כמו ועבדום וענו אתם ארבע מאות שנה, ודור רביעי ישובו הנה, הרי מספר הדורות שהוא דור רביעי הוא הקץ של ארבע מאות שנה **[כג]**:

פרק ב - משנה י

שנאמר והיה מדי חדש בחדשו. כשיבא חדש באותו החדש שמת בו, יצא מגיהנם ויבא להשתחוות לפני ה': **שנאמר ומדי שבת בשבתו**. כלומר לאחר שיהיה בגיהנם כל כך ימים כמו שיש מיום ראשון של פסח דאיקרי שבת דכתיב (ויקרא כג) וספרתם לכם ממחרת השבת וגו' עד עצרת שהוא ממחרת השבת **[כט]** השביעית יצא מגיהנם ויבא להשתחוות:

פרק ג - משנה א

כָּל הַמְטַמְּאִין בְּאֵהֶל. כְּגוֹן הַמֵּת וְהַנֶּצֶל וּמְלֵא תַרְוּד רֶקֶב, וְכָל אוֹתוֹן הַשְּׁנוּיִין רִישׁ פֶּרֶק בִּי דְאֵהֶלוֹת: שְׁנַחֲלָקוּ. שְׁעוּרֵיהוֹן לַחֲצָאִים: וְהַכְּנִיסוֹן. כְּשֶׁהוֹן מְחַלְקִין: לְתוֹךְ הַבַּיִת. דְּהֵינּוּ לְתוֹךְ אֵהֶל אֶחָד: רַבִּי דוֹסָא בֶּן הַרְפִּינְס מְטַהֵר. דְּסָבֵר לֹא מְצַטְרְפִי לְכַשְׁעוֹר: הַנוֹגֵעַ בְּכַשְׁנֵי חֲצָאֵי זֵיתִים מִן הַנְּבֵלָה. פֶּתַח בְּאֵהֶל וּמִפְרֵשׁ נְבֵלָה, לוֹמַר לֶךְ דְּכִי הֵיכִי דְסָבִירָא לִיה לְרַבִּי דוֹסָא שְׂאִין מְצַטְרְפִין לְטַמְּאֵת אֵהֶל, הֵכִי נִמְי סָבִירָא לִיה שְׂאִין מְצַטְרְפִין טַמְּאֵת מִנְעָה וּמִשָּׂא, בֵּין בְּמֵת בֵּין בְּנְבֵלָה: הַנוֹגֵעַ בְּחֲצֵי זֵית וּמֵאֵהִיל עַל חֲצֵי זֵית. שְׁהַמְּאֵהִיל עַל הַמֵּת טַמְּא כְּאֵלוֹ הֵיךְ עִם הַמֵּת בְּאֵהֶל. וְכָל הַנֶּדָּה מֵאֵהִיל דְרִישָׁא, בְּטַמְּאָה רְצוּצָה אִירִי, שְׂאִין בֵּין הַטַּמְּאָה וּבֵין הָאֵהֶל פּוֹתַח טַפַּח, וּמִשׁוּם הֵכִי חֲכָמִים מְטַמְּאִים, דְּאֵהֶל כִּי הָאִי, נְגִיעָה הִיא. וְסִיפָא דְתַנּוּן אֲבָל הַנוֹגֵעַ בְּכַחֲצֵי זֵית וְדָבָר אַחַר מֵאֵהִיל עָלָיו וְכוּי דְמוֹדוֹ רַבְּנָן דְּטַהוֹר, מִירִי כְּשֵׁישׁ פּוֹתַח טַפַּח בֵּין הַטַּמְּאָה וּבֵין הָאֵהֶל, דְּבִהָא מוֹדוֹ רַבְּנָן דְּאִין מְצַטְרְפִין, דְּנְגִיעָה וְאֵהֶל שְׁנֵי שְׁמוֹת הוּן, וְכָל שְׁהוֹן מִשְׁנֵי שְׁמוֹת אִין מְצַטְרְפִין. וְרַבִּי דוֹסָא סָבֵר דְּאֵפְלוּ בְּטַמְּאָה רְצוּצָה אִין מְצַטְרְפִין: אָמַר רַבִּי מְאִיר וְכוּי. רַבִּי מְאִיר פְּלִיג אֶתְנָא קָמָא דְאָמַר דְּכְשֵׁישׁ פּוֹתַח טַפַּח בֵּין הַטַּמְּאָה וְהָאֵהֶל מוֹדוֹ רַבְּנָן דְּטַהוֹר וְאִין מְצַטְרְפִין, וְאָמַר אִיהוּ דְאָף בְּזוֹ פְּלִיגֵי רַבְּנָן עַל רַבִּי דוֹסָא וְאָמְרִי דְנְגִיעָה וְאֵהֶל חַד שְׁמָא הוּא, הַלְפָד מְצַטְרְפִין לְכַשְׁעוֹר וּמְטַמְּאִין. וְאִין הִלְכָה כְּרַבִּי מְאִיר: חוּץ מִן הַמְּנֻעַ עִם הַמִּשָּׂא. כְּגוֹן שְׁנַנְעַע בְּחֲצֵי זֵית וְהַסִּיט חֲצֵי זֵית: וְהַמִּשָּׂא עִם הָאֵהֶל. שְׁהַסִּיט חֲצֵי זֵית וְהָאֵהִיל עַל חֲצֵי זֵית: מִשָּׂם אֶחָד. כְּגוֹן מִנְעָה וּמִנְעָה, מִשָּׂא וּמִשָּׂא, אֵהֶל וְאֵהֶל:

פרק ג - משנה ב

אֲכַל פְּרוֹד. כְּגוֹן צְבוּר שֶׁל אֶגוֹזִים בְּטָנִים וּשְׁקָדִים [א], שְׁכַפְּשֶׁהוֹן נִפְרָדִים זֶה מִזֶּה אִין בְּהֵם כְּבִיצָה שֶׁהוּא שְׁעוֹר טַמְּאֵת אֲכָלִים לְטַמְּא אַחֲרִים: אִינוֹ מְצַטְרְפִין. וְאִם הוּן טַמְּאִים וְנִגְעוּ בָהוֹן טְהוֹרוֹת כְּשֶׁהוֹן צְבוּרִין אִינוֹן מְצַטְרְפִין זֶה עִם זֶה לְטַמְּא הַטְּהוֹרוֹת, כִּינּוֹן שְׂאִין בְּכָל אֶחָד מֵהוֹן בְּפִנֵּי עֲצָמוֹ כְּשֶׁעוֹר טַמְּאֵת אֲכָלִין: אִסִּימוֹן. עֲשׂוּי כְּמֵדֵת הַמְּטַבֵּעַ הַיּוֹצֵא, אֶלָּא שְׁעַדִּין לֹא טַבְּעוּ עָלָיו צוּרָה. וְאִין פּוֹדִין בּוֹ מַעֲשֵׂר שְׁנֵי, דְכִתְיַב (דְּבָרִים יז) וְצָרְתָּ הַכֶּסֶף בְּיָדְךָ,

דָּבַר שְׁיֵשׁ עָלָיו צוּרָה [ב]: מְטַבֵּילִין יָדַים לַחֲטָאת. מִי שֶׁנִּגְעַ בְּאֶכְלָיו וּבְמִשְׁקִין טְמֵאִים וְכִיּוֹצֵא בְהֶן מִדְּבָרִים שֶׁמְטַמְּאִין אֶת הַיָּדַים וְאִין מְטַמְּאִין כָּל הַגּוּף, הָרִי זֶה מְטַבֵּיל יָדָיו בְּלֶבֶד, וְכִשֶּׁר לָגַע בְּמִי חֲטָאת וּלְהַזֹּת מֵאֶפֶר הַפָּרָה [ג] עַל הַטְּמֵא: אִם נְטַמְּאוּ יָדָיו נְטַמְּא גּוּפוֹ. וְצָרִיךְ טְבִילָה לְכָל הַגּוּף, דְּמַעֲלָה עָשׂוּ בְּמִי חֲטָאת שֶׁאִם נְטַמְּאוּ יָדָיו נְטַמְּא גּוּפוֹ, מֵה שֶׁאִין כֵּן בְּתַרוּמָה וּקְדָשִׁים:

פרק ג - משנה ג

מְעִי אֲבֵטִיחַ. הַזְרַעוֹנִים וְהַמְשָׁקָה שֶׁבְּתוֹךְ הָאֲבֵטִיחַ: וּקְנִיבַת יָרֵק. עָלִין מְעַפְּשִׁים שֶׁמְסִירִים מִן הַיָּרֵק: מְנָה וּמְנָה וּפְרָס. כָּל אַחַת מֵנָה וְחֲצִי. וּבְצִיר מְהֵכִי לֹא חָשִׁיב גֹז, שֶׁזֶּה פְּחוּת שֶׁבְּגָזוֹת: כָּל שֶׁהוּן. לָאוּ דְוָקָא. דְּבִפְחוּת מְשֻׁשִׁים סְלָעִים לֹא מְחִיבֵי רִבְנָן בְּרֵאשִׁית הַגֹּז. אֶלָּא מְשׁוּם דְּרַבִּי דוֹסָא יְהִיב שְׁעוּרָא רַבָּה, קָרִי תִנָּא לְשְׁעוּרָא זוּטָא דְרַבְּנָן כָּל שֶׁהוּן. וְהַסְלַע מְשָׁקְלוֹ עֲשָׂרִים וְאַרְבָּעָה מְעִים, וּמְשָׁקֵל כָּל מְעָה שֶׁשׁ עֲשָׂרָה גְרָעִינֵי שְׁעָרָה:

פרק ג - משנה ד

חוֹצְלוֹת. מִחֲצָלָאוֹת עֲשׂוּיֹת מְגָמִי וְכִיּוֹצֵא בּוֹ, וַיֵּשׁ לָהֶם שְׁפָה סָבִיב [ד]: טְמֵאוֹת טְמֵא מַת. שֶׁהָרִי יֵשׁ לָהֶן בֵּית קָבוֹל. אֲבָל לֹא טְמֵאת מְשָׁכָב וּמוֹשָׁב, לְפִי שֶׁאִין רְאוּיֹת לְשִׁכִּיבָה וְלֹא לִישִׁיבָה: וְחֲכָמִים אוֹמְרִים מְדָרְס. דְּחִזּוּ נְפִי לְשִׁכִּיבָה [ה]: הַקְּלִיעוֹת. חוּטִין מְעֵשָׂה עֲבוֹת: טְהוּרוֹת. שֶׁאִינָן חֲשׂוּבוֹת אָרִיג וְאִין זֶה בְּגָד: חוּץ מְשָׁל גְּלִילוֹן. הַקְּלִיעוֹת שֶׁל אֲבָנֵט שְׁחוּגְרִים בּוֹ, שֶׁבְּגָד הוּא חֲשׂוּב: כָּלֶם טְמֵאוֹת. דְּכָלֶם חֲשׂוּבִים בְּגָד, חוּץ מִן הַקְּלִיעָה שְׁעוֹשִׂים מוֹכְרֵי הַצֶּמֶר לְקִשֶׁר בָּהּ אֲגָדוֹת שֶׁל צֶמֶר:

פרק ג - משנה ה

קָלַע. שְׁזוּרְקִים בּוֹ הָאֲבָנִים. כְּמָה דְאֵת אָמַר (שׁוֹפְטִים כ) קָלַע בְּאֶבֶן. (שְׁמוּאֵל א

כה) יקלענה בתוך כף הקלע: **בית קבול שלה**. המקום שמשימין בו האבן שרוצים להשליך: **בית אצבע שלה**. כמין נקב קטן שמכניסין בו האצבע: **בית הפקיע**. הבית יד שאוחז בו כשמסבב הקלע באויר ורוצה להפקיע ולהשליך: **האבן** [ח]

פרק ג - משנה ו

השבויה. אשת כהן שנשבית: **אוכלת בתרומה**. ולא חישנין שפא הנכרי בא עליה ועשאה זונה ופסלה מן התרומה: **שהפה שאסור הוא הפה שהתירו**. כשם שהאמינוה כשאמרה נשביתי, כך יש להאמינה כשאומרת וטהורה **אני**:

פרק ג - משנה ז

הטמא עומד. מצרע עומד תחת האהל או תחת האילן: **וטהור עובר**. דרך שם. ספק נגע ספק לא נגע, או ספק האהיל האילן והאהל על שניהם ונטמא הטהור, ספק לא האהיל ולא נטמא, הרי ספק אחד. או שהיה הטהור עומד והמצרע עובר, זה ספק שני: **טמאה ברשות היחיד וטהרה ברשות הרבים**. כגון חנות הפתוחה לרשות הרבים, ספק נכנס ספק לא נכנס: **או שטהרה ברשות היחיד והטמאה ברשות הרבים**. הרי שני ספקות אחרות: **רבי הושע מטמא**. דסבר הואיל ורשות היחיד משתפת בספק טמאה זו, הוי ספק טמאה ברשות היחיד וספקו טמא: **וחכמים מטהרין**. דסברי הואיל וספק טמאה ברשות הרבים משתפת בה, הוי ספק טמאה ברשות הרבים וספקו טהור. ואין הלכה כרבי הושע:

פרק ג - משנה ח

מסמר השלחני. שהשלחני תולה בו כף המאזנים. ורבותינו פרושו, מסמר קבועה בעמוד שלפני השלחני להעמיד בו תריסי החנות. ומטהרין רבנן

משום דתשמישו עם הקרקע: **וארון של גרוסות**. העושים גריסים של פול
ברחים שלהם, יש להן כמין ארון של עץ: **אבן השעות**. אבן שיש בה קנים
ורשומים עליהם שמות השעות ותחוב בה מסמר ובו מכוונים את השעות.
וקורין לו בלע"ז אירליי"ו, ובערבי אלבלאט"ה:
רבי צדוק מטמא. אותו ארון, דתורת כלי עליו: **וחכמים מטהרין**. דכלי
עץ העשוי לנחת הוא ואינו עשוי לטלטל. ורבי צדוק סבר, פעמים מתקנים
אותו לטלטלו. ואין הלכה כרבי צדוק:

פרק ג - משנה ט

טני. כלי של מתכת שבעלי בתים משימים בו גרוטאות ושברי כלי מתכות.
ורבן גמליאל מטמא הפסוי, דסבר הוא נמי חשוב כלי, משום דכסוי נמי
יש לו בית קבול. וחכמים מטהרין, דסברי כיון דלא נעשה אלא לכסות
אינו חשוב כלי: **ותלוי המגרדות**. מסמרים שתולים בהם המגרדות בבתי
מרחצאות, והנכנסים שם כל אחד לוקח מגרדת ומגרד בה רגליו וגופו:
וגלמי כלי מתכות. שצריכים לשוף לגרד להקיש בקרנס, או שמחסר אגן
או און, אינן טמאים לדברי חכמים עד שתגמר מלאכתן: **טבלא שנחלקה
לשנים**. טבלא של חרס שיש בה לבזבזין, ונעשית שתי חתיכות שוות
שאין אחת מהן גדולה מחברתה, בהא פליגי רבן גמליאל וחכמים. והלכה
כחכמים:

פרק ג - משנה י

אין טומנין את החמין מיום טוב לשבת. דסברי בית שמאי אין אופין אלא
אם כן ערב בפת, ואין מבשלין אלא אם כן ערב בתבשיל, ואין טומנין אלא
אם כן היו לו חמין טמונין מערב יום טוב. ובית הלל סברי דאופין
ומבשלין וטומנין על ערוב של תבשיל בלבד: **אין זוקפין**. מנורה של חליות
שנתפרקו חליותיה, אין מחזירין אותן, דהוי כבונה, ויש בנן בכלים. ובית
הלל סברי אין בנן בכלים: **גריצין**. כפרות עבות: **אלא ריקין**. כפרות
דקות. דסברי בית שמאי אין אופין פת מרבה ביום טוב משום טרחא.
ובית הלל אומרים אופין פת מרבה ביום טוב, שבזמן שהפת מרבה יפה
היא נאפית: **וחרי**. עסה גדולה הנאפית על גבי גחלים {י}. ואין הלכה כרבן
גמליאל בכל מה שמחמיר כדברי בית שמאי:

פרק ג - משנה יא

מְכַבְּדִין בֵּין הַמְטוֹת. שְׂאוֹכְלִין שָׁם. וְרַגְלִין הָיוּ לְהַסֵּב עַל גְּבֵי מְטוֹת וְלֹאכֹל: **מִגְמָר.** לְבוֹנֵה עַל גְּבֵי גְחָלִים כְּדִי לְהַרְיֵחַ בָּהּ. אֲבָל לְגַמֵּר אֶת הַכְּלִים, דְּבָרֵי הַכֹּל אֲסוּר: **מְקַלֵּס.** כָּרְעִיו וּבְנֵי מַעְיֹו תְלוּיִין בְּצַדּוֹ חוּצָה לוֹ כְּשֶׁצּוֹלְהוּ. וְהָיוּ עוֹשִׂים זֶכֶר לְפֶסַח דְּכַתִּיב בֵּיהּ (שְׁמוֹת יב) רֹאשׁוֹ עַל כָּרְעִיו וְעַל קֶרְבוֹ. מְקַלֵּס, כְּגִבּוֹר זֶה שְׂכָלִי זֵינְיוֹ עִמוֹ. תַּרְגוּם וְכוּבַע נְחֻשֶׁת [שְׁמוּאֵל א יז], וְקוֹלֵסָא דְנְחֻשָׁא: **וְחַכְמִים אוֹסְרִים.** בְּשִׁלְשָׁתָן. כְּבוֹד, מְשׁוּם אֲשׁוּוּי גִּמּוֹת. וּמִגְמָר, מְשׁוּם דְּלֹא צָרָךְ לְכֹל נֶפֶשׁ הוּא, שְׂאִינוּ אֶלָּא לְמַעַנְגִים בְּיוֹתֵר אוֹ לְמֵי שְׂרִיחוֹ רַע. גְּדֵי מְקַלֵּס, מִפְּנֵי שֶׁנֶּרְאָה כְּאוֹכֵל קִדְשִׁים בְּחוּץ. וְהִלְכָה פְּחֻכְמִים:

פרק ג - משנה יב

פָּרְתוּ יוֹצֵאָה בְּרִצּוּעָה שְׂבִין קֶרְנִיהָ. לְנוּי. וְאָמְרוּ חַכְמִים מִשְׂאוּי הוּא וְאִינוּ תִכְשִׁיט לָהּ. וְלֹא פָּרְתוּ שֶׁל רַבִּי אֶלְעָזָר בֶּן עֲזַרְיָה הִיָּתָה, אֶלָּא שֶׁל שְׁכִנְתּוֹ, וְעַל שֶׁלֹּא מָחָה בָּהּ נִקְרְאתָ עַל שְׁמוֹ: **וּמְקַרְדִּין בְּיוֹם טוֹב.** כְּמִין מְגֵרָה קִטְנָה שֶׁל בְּרִזָּל שֶׁשְׁנֵיהָ דַקּוֹת וּמְחַכְכִין וּמְגַרְדִּין בָּהּ אֶת הַבְּהֵמָה, וְאֵף עַל גֵּב דְּעֵבִיד חֲבוּרָה: **בְּרַחִים שִׁלְהוֹן.** קִטְנוֹת הָעֲשׂוּיֹת לְכָךְ: **מְקַרְצְפִים.** בְּמְגֵרָה שֶׁל עֵץ שֶׁשְׁנֵיהָ גִסוֹת וְאִין עוֹשִׂין חֲבוּרָה: **אֵף לֹא מְקַרְצְפִים.** דְּגִזְרִינֵן קֶרְצוּף אִטּוֹ קְרוּד. וְאִין הִלְכָה כְּרַבִּי אֶלְעָזָר בֶּן עֲזַרְיָה אֶלָּא בְּמְקַרְדִּים אֶת הַבְּהֵמָה בְּלִבָּד, מְשׁוּם דְּבָהָא קָם לִיהּ בְּשִׁטְתִּיהּ דְּרַבִּי שְׁמַעוֹן דְּאָמַר דְּבַר שְׂאִין מִתְכַּוֵּן מִתֵּר, וְקִיָּמָא לֹן כְּוַתִּיהּ. וְחַכְמִים דְּפְלִיגִי עֲלֶיהָ סְבָרֵי כְּרַבִּי יְהוּדָה דְּאָמַר דְּבַר שְׂאִין מִתְכַּוֵּן אֲסוּר, וְאִין כְּךָ הִלְכָה:

פרק ד

ביצה שנולדה ביום טוב. ביום טוב של אחר שבת עסקינו. וטעמיהו דבית הלל דאמרי לא תאכל, משום דכל ביצה דמתילדא האידינא מאתמול גמרה לה, ונמצאת שבת מכינה ליום טוב, והתורה אמרה (שמות טז) והיה ביום הששי והכינו, וסתם ששי חל הוא, חל מכין לשבת וחל מכין ליום טוב, דיום טוב נמי אקרי שבת, ואין יום טוב מכין לשבת ולא שבת מכינה ליום טוב. והכנה דביצה אף על גב דבידי שמים היא מקריא הכנה: **שאר בכזית.** לענן אכילה כלי עלמא לא פליגי דזה וזה בכזית, מדפתח הכתוב בשאר, שאר לא ימצא בבתיכם (שם יב), וסיים בחמץ, כי כל אכל מחמצת, לומר לך זהו שאר זהו חמץ, כזה כן זה. כי פליגי לענן בעור, בית שמאי סברי מדכתב רחמנא לתרויהו שאר וחמץ, שמע מנה שעורו של זה לא כשעורו של זה, ולא ילפינו בעור מאכילה. ובית הלל סברי ילפינו בעור מאכילה:

הכל מודים שהיא מתרת. והוא שיודע בעבר שכלו לו חדשיו [ב]: **ואפרוח שיצא.** הכל מודים שהיא אסור, משום שרץ העוף [ג]: **השוחט חיה ועוף.** הבא לשחט חיה ועוף ביום טוב, ונמלך בבית דין כיצד יעשה: **בית שמאי אומרים.** בית דין מורים לו שישחט לכתחלה ויחפר בדקר נעוץ שיש לו מבעוד יום, כלומר שיעקר אותו ממקום נעיצתו ויעלה עפר ויכסה בו. ומירי כשהוא נעוץ בעפר תחוח הראוי לכסות, שאינו מחסר כתישה: **דקר.** יתד שנועצין בארץ. לשון וידקר את שניהם [במדבר כה]: **שאפר כירה מוכן הוא.** לאו אמלתיהו דבית שמאי ובית הלל קאי, אלא מלתא באנפי נפשה היא. והכי קאמר, ואפר כירה מוכן הוא, ולא שנו אלא שהסק מערב יום טוב, אבל הסק ביום טוב, אסור, דליכא למימר מאתמול דעתיה עלויה. ואם ראוי לצלות בו ביצה, שעדין הוא רמץ חם, מתר לכסות בו, אידי דחזי להפוכי בו לצלות בו ביצה, שקיל ליה נמי ומכסה בו:

הפקר לעניים הפקר. מי שהפקיר לעניים ולא לעשירים, דין הפקר יש לו,

וְאִינוּ חַיֵּב בְּלִקּוּט שְׂכָחָה וּפְאָה וְלֹא בְּמַעֲשָׂרוֹת, דְּכָתִיב בְּלִקּוּט וּפְאָה (ויקרא ט) לְעֹנֵי וְלִגְרָ תַעֲזֹב אוֹתָם, מִה תִּלְמֹד לֹמֵר תַּעֲזֹב אוֹתָם, לְמַד עַל עֲזִיבָה אַחֲרָת, דְּהֵינּוּ הִפְקֵר שֶׁהִיא כְּזוֹ, מִה זֶה לְעֹנֵי וְלֹא עֲשִׂירִים, אֲף הִפְקֵר לְעֹנֵי: **עַד שֵׁיפְקִיר אֲף לְעֲשִׂירִים כְּשִׂמְטָה.** דְּכָתִיב (שְׁמוֹת כג) וְהִשְׁבִּיעַת תִּשְׁמֹטָנָה וּנְטִשְׁתָּהּ, מִה תִּלְמֹד לֹמֵר וּנְטִשְׁתָּהּ, לְמַד עַל נְטִישָׁה אַחֲרָת, דְּהֵינּוּ הִפְקֵר, שֶׁהִיא כְּשִׁבְעִית, מִה שְׁבִיעִית לְעֹנֵי וְלְעֲשִׂירִים אֲף הִפְקֵר לְעֹנֵי וְלְעֲשִׂירִים: **כָּל עֲמָרֵי הַשְּׂדֵה שֶׁל קֶבֶב.** אִם הָיוּ כָּל עֲמָרֵי הַשְּׂדֵה כָּל אֶחָד מֵהֶן קֶבֶב וְאֶחָד שֶׁל אַרְבַּעַת קֶבֶיִן, וּשְׂכָחוּ, הָרִי זֶה שְׂכָחָה, יֵתֵר עַל כֵּן אֵינוּ שְׂכָחָה. וְכֵן אִם הָיוּ כָּל הָעֲמָרִים שְׁנֵי קֶבֶיִן וְאֶחָד מִשְׁמָנָה קֶבֶיִן, וּשְׂכָחוּ, הָרִי זֶה שְׂכָחָה, יֵתֵר עַל כֵּן אֵינָה שְׂכָחָה:

פרק ד - משנה ד

לגפה. גָּדֵר אֲבָנִים סְדוּרוֹת זֶה עַל זֶה בְּלֹא טֵיט: **וְלַפְלִים.** כְּלֵי הַמַּחְרָשָׁה: **בֵּית שְׂמַאי אוֹמְרִים אֵינוּ שְׂכָחָה.** פְּלוּגְתִּיהוּ דְּבֵית שְׂמַאי וּבֵית הַלֵּל בְּעֹמֵר שֶׁהַחֲזִיק בּוֹ לְהוֹלִיכּוֹ לְעִיר וּנְתָנוּ בְּצַד הַגֶּפֶה אוֹ בְּצַד הַגְּדִישׁ וּשְׂכָחוּ שָׁם, שְׁבִית שְׂמַאי אוֹמְרִים אֵינוּ שְׂכָחָה, שֶׁהָרִי זָכָה בּוֹ, וּבֵית הַלֵּל אוֹמְרִים שְׂכָחָה. פְּרוּשׁ אַחֵר, בֵּית שְׂמַאי אוֹמְרִים אֵינוּ שְׂכָחָה, אֶפְלוּ בְּעֹמֵר שֶׁלֹּא הַחֲזִיק בּוֹ כָּלֵל לֹא הָיָה שְׂכָחָה, דְּהוּאִיל וְהֵינִיחוּ אֶצֶל דְּבַר הַמַּסִּים עֲתִיד לְזָכְרוֹ. וּבֵית הַלֵּל אוֹמְרִים שְׂכָחָה, כָּל זְמַן שֶׁלֹּא הַחֲזִיק בּוֹ. וּמוֹדִים בֵּית הַלֵּל שֶׁאִם הַחֲזִיק בּוֹ וְאַחֵר כֶּדֶ שְׂכָחוּ שֶׁאֵינוּ שְׂכָחָה:

פרק ד - משנה ה

כָּרֶם רְבִיעִי. שֶׁהוּא צָרִיךְ פְּדִיוֹן אִם בָּא לְאָכְלוֹ חוּץ לִירוּשָׁלַיִם. וְהוּא הַדִּין לְכָל עֵץ מֵאֶכָּל: **אֵין לוֹ חֲמֵשׁ.** דְּלֹא כְּתֻבָּה תּוֹרָה בּוֹ שֶׁהַבְּעָלִים מוֹסִיפִין אֶת הַחֲמֵשׁ כְּדֶרֶךְ שְׂכָתְבָה בְּמַעֲשֵׁר שְׁנֵי: **וְאֵין לוֹ בַּעוֹר.** אֵינוּ חַיֵּב לְבַעֵרוֹ מִן הַבֵּית בְּעָרֵב פֶּסַח שֶׁל רְבִיעִית וְשֶׁל שְׁבִיעִית כְּשִׂמְבַעֵר הַמַּעֲשָׂרוֹת כְּדְכָתִיב (דְּבָרִים כו) בַּעֲרִיתִי הַקֹּדֶשׁ מִן הַבֵּית: **יֵשׁ לוֹ חֲמֵשׁ וְיֵשׁ לוֹ בַּעוֹר.** בֵּית הַלֵּל יִלְפִי קֹדֶשׁ קֹדֶשׁ מִמַּעֲשֵׁר, מִה מַּעֲשֵׁר יֵשׁ לוֹ חֲמֵשׁ וְיֵשׁ לוֹ בַּעוֹר, אֲף כָּרֶם רְבִיעִי יֵשׁ לוֹ חֲמֵשׁ וְיֵשׁ לוֹ בַּעוֹר. וּבֵית שְׂמַאי לֹא יִלְפִי קֹדֶשׁ קֹדֶשׁ מִמַּעֲשֵׁר: **יֵשׁ לוֹ פֶּרֶט וְיֵשׁ לוֹ עוֹלָלוֹת.** דְּכַחֲלִין חֲשָׁבִי לִיה: **וְהָעֹנֵי פוֹדִין לְעֲצָמוֹן.** הַפֶּרֶט וְהָעוֹלָלוֹת שֶׁלְקָטוּ, וְאוֹכְלִין אוֹתָן בְּמִקּוֹמוֹ, וּמַעֲלִין הַדָּמִים לִירוּשָׁלַיִם: **וּבֵית הַלֵּל אוֹמְרִים כָּלֵל לָגַת.** מִשּׁוֹם דִּילְפִי מִמַּעֲשֵׁר, וּסְבִירָא לְהוּ מַעֲשֵׁר שְׁנֵי

ממון גבוה הוא, הלכך אין לעניים חלק בו, ודורכים העוללות עם שאר
היין, והבעלים מעליו הכל לירושלים:

פרק ד - משנה ו

מגלגלים. כבושים במלח כדי למתקן: **אינו צריך לנקב.** החבית, ואף על
פי שהמהל (ו) היוצא מהן צף על גבן, אינו מכשירן לקבל טמאה, דלא
ניחא ליה באותו מהל היוצא, ואנן בעינן משקה דניחא ליה, דכתיב (ויקרא
יא) וכי יתן מים על זרע, כתיב יתן, וקרינן יתן, מה יתן דניחא ליה אף יתן
דניחא ליה: **צריך לנקב.** לעשות מעשה לגלות דעתיה דלא ניחא ליה
באותו מהל שיהיה צף על גבי הזיתים ורוצה הוא שיצא דרך נקב שעושה
בחבית: **וסתמוה שמרים שהיא טהורה.** שפיון שנקבה, גלי דעתיה דלא
ניחא ליה, ושוב אין אותו המהל מכשירן לקבל טמאה: **אף על פי שהוא
מנטף טהור.** אף על פי שהשמן נוטף מבשרו לאחר שטבל, טהור: **כדי
סיכת אבר קטן.** אם לא נשאר מן השמן על בשרו אלא כדי סיכת אבר
קטן, טהור. ויותר משעור זה, טמא, בשביל השמן שנטמא בהטמאו
ונשאר על בשרו וטמאהו (י). והשמן שעל בשרו לא טהר במקוה, שאין לה
משקה מקבל טהרה במקוה אלא המים בלבד על ידי השקה: **בית שמאי
אומרים כדי סיכת אבר קטן טהור.** טפי מהכי, טמא: **משקה טופח
ומטפח.** שיש לחלוחית בכף עד שפשגע בכף אחרת ידבק בה לחלוחית
גם היא. ואין הלכה כרבני יהודה:

פרק ד - משנה ז

בדינר ובשוא דינר. ומשקל הדינר תשעים ושש שערות כסף: **פרוטה.** חצי
שערה כסף: **אסר.** משקלו ארבעה גרעיני שערה. ונקרא איטלקי, על שם
שהיה מטבע היוצא באיטאליה: **בגט ישן.** כדמפרש ואזיל, שכתב לגרש
את אשתו ואחר שנקבת הגט נתחד עמה. בית שמאי סברי, לא אמרינן
גזרה שפא יאמרו גטה קודם לבנה, אם נשקה את הגט שנה או שנתים
בין כתיבה לנתינה ויהיו לה בנים ממנו בתוך זמן זה ואחר כך יגרשנה בו,
וכשיראו זמן הגט קודם ללידת הבן יהיו סבורים שנתן לה משעת כתיבה
והוי פגם, שיאמרו מן הפנויה נולד. ופסק ההלכה, לא יגרש אדם אשתו
בגט ישן. ואם גרש והלך הבעל למדינה אחרת, תנשא בו לכתחלה: **ולנה
עמו בפנדקי.** ויש שם עדי יחוד, ואין שם עדי ביאה. בית הלל סברי, הן

הו עדי יחוד הו הו עדי ביאה, ואין אדם עושה בעילתו בעילת זנות כשיש
יכלת בידו לבעל שלא לשם זנות [יג], והרי קדשה בביאה. ובית שמאי
סברי, לא אמרינו הו הו עדי יחוד הו הו עדי ביאה עד שיראו שנבעלה:

פרק ד - משנה ח

מתירין את הצרות לאחיו. צרת ערוה מתירין אותה להתיבם לאחיו.
דלית להו דרשא דאשה אל אחתה לא תקח לצרר דמשמע מניה לא תקח
לא היא ולא צרתה ולא צרת צרתה: **חלצו**. הצרות מן האחיו: **בית שמאי**
פוסלין. הצרות: **מן הפהנה**. שחליצתו חליצה: **ובית הלל מכשירין**.
שחליצתו שלא לצרר היתה, והרי היא כחולצת מן הנכרי: **נתלבמו**.
לאחיו: **בית שמאי מכשירין**. אותם לפהנים אם נתאלמנו מיבמיהו:
ובית הלל פוסלים. שנבעלו לאסור להו, והנבעלת לאסור לה עשאה זונה,
וזונה אסורה לכהן: **לא נמנעו**. ואף על פי שבני הצרות שנתלבמו כדברי
בית שמאי ממזרים הם לדברי בית הלל, שהרי באסור אשת אח הם
עליהם, ואשת אח בכרת ובני חביב כרתות ממזרים הם, אף על פי כן לא
נמנעו בית הלל מלשא נשים מבית שמאי, לפי שהיו מודיעים להם אותם
הבאות מן הצרות ופורשים מהם: **אלו על גב אלו**. משאילים כליהם אלו
לאלו:

פרק ד - משנה ט

מפנה. שרוי בלא אשה: **מאמר**. קדושין. וביבמה אין תופסים אלא מדברי
סופרים: **אשתו עמו**. דסברי בית שמאי בעלת מאמר היא חשובה
ככנוסה, וכשנפלה אחותה לאחר כן לא מתסרה משום אחות זקוקה:
והלה. זו תצא אף מן החליצה, משום אחות אשה: **מוציא אשתו בגט**.
דלא אלים מאמר לשויה ככנוסה, וזו אוסרתה משום אחות זקוקה.
וצריכה גט מפני המאמר דהוי קדושין במקצת ולא פקעי קדושין בלא גט.
וצריכה חליצה, דהואיל ולא הוי מאמר קדושין גמורין עדן זקוקה היא
וצריכה חליצה לזקתה. ברישא יחייב לה גטה והדר חליץ לה: **אי לו**. אוי
לו על אשתו שצריך להוציאה בגט: **ואי לו על אשת אחיו**. שהוא צריך
לחלץ לה:

הַמְדִיר אֶת אִשְׁתּוֹ מִתְּשֻׁמִּישׁ הַמָּטָה. כְּגוֹן שֶׁאָמַר יֵאָסֵר הַנָּאֵת תְּשֻׁמִּישְׁךָ עָלַי. אֲבָל הַנָּאֵת תְּשֻׁמִּישִׁי אֲסוּר עָלֶיךָ, לֹא מִתְּסָרָא, דְּהָא מְשַׁעְבֵּד לָהּ, דְּכַתִּיב (שְׁמוֹת כ"א) וְעִנְתָהּ לֹא יִגְרַע: **בֵּית שְׁמַאי אוֹמְרִים שְׁתֵּי שַׁבָּתוֹת.** אִם הִדְיָרָה שְׁתֵּי שַׁבָּתוֹת, תִּמְתִּין, שְׁכֵן מְצִינוּ בְיוֹלְדֵת נִקְבָה שְׁטִמָּאָה שְׁבוּעִים: **וּבֵית הֵלֵל אוֹמְרִים שַׁבַּת אַחַת.** שְׁכֵן מְצִינוּ בְּנִדָּה שֶׁהִיא טִמָּאָה שְׁבַעָה, וְגַמְרִינָן מִיַּד דְּשָׂכִיחַ דְּהֵינּוּ הַכַּעַס שֶׁכּוֹעֵס אָדָם עַל אִשְׁתּוֹ וּמְדִירָה, דְּהוּא מִיַּד דְּשָׂכִיחַ, מְנַדָּה שֶׁהוּא מִיַּד דְּשָׂכִיחַ, לְאַפּוֹקִי יוֹלְדֵת נִקְבָה דְלֹא שָׂכִיחַ כְּלִי הָאֵי. וּבֵית שְׁמַאי סְבָרִי גַמְרִינָן מִיַּד דְּהוּא גֵרָם לָהּ, דְּהֵינּוּ נִדָּר הָאִישׁ שֶׁהוּא גוֹרָם לָהּ לְשָׁהוֹת, מְלִידָה שֶׁעַל יְדוּ בָּאָה לָהּ, לְאַפּוֹקִי נִדָּה דְמִמִּילָא קָאֲתִי לָהּ. וְיוֹתֵר עַל שַׁבַּת אַחַת לְבֵית הֵלֵל אוֹ שְׁתֵּי שַׁבָּתוֹת לְבֵית שְׁמַאי, יוֹצִיא וְיִתֵּן כְּתֻבָּה, וְאַפְלוּ הִיָּה גָמַל שֶׁעוֹנָתוֹ לְשִׁלְשִׁים יוֹם, אוֹ סָפֵן שֶׁעוֹנָתוֹ לְשִׁשָּׁה חֳדָשִׁים: **הַמְּפַלֵּת לְאוֹר שְׁמַנִּים וְאַחַד.** שֶׁיִּלְדָה נִקְבָה, וְלִיל שְׁמַנִּים וְאַחַד, שֶׁהִיָּתָה רְאוּיָה לְמַחֵר לְהַבִּיא כְּפָרְתָהּ, הַפִּילָה: **בֵּית שְׁמַאי פּוֹטְרִים מִן הַקְּרָבֹן.** מְלִידָה שְׁנֵיָהּ, אֶף עַל גַּב דְּלֶאֱחָר מְלֵאת הוּא, הוֹאִיל וְלִילָה הִיא וְלֹא יֵצֵאָה לְשַׁעָה רְאוּיָה לְקְרָבֹן, דְּלִילָה מְחַסֵּר זְמַן קְרָבֹן הוּא דְכַתִּיב (ויקרא י"ג) בְּיוֹם צוֹתוֹ, הִלְכָד לְעֵנֶן קְרָבֹן כְּיוֹם מְלֵאת דְּמִי: **וּבֵית הֵלֵל מְחִיבִין.** הוֹאִיל וְלֶאֱחָר מְלֵאת הוּא דְהַפִּילָה: **סְדִין.** שֶׁל פְּשָׁתִים: **בֵּית שְׁמַאי פּוֹטְרִין.** לְפִי שֶׁדָּרְדָּר סְדִין שְׁלוּבִשִׁין אוֹתוֹ בְּלִילָה, וְצִיצִית שֵׁישׁ בּוֹ פְתִיל תִּכְלַת שֶׁהוּא צָמֵר צְבוּעַ בְּדָם חִלְזוֹן הָיִי כְּלָאִים בְּסְדִין שֶׁל פְּשָׁתִים. וּבְיוֹם, שֶׁהוּא מְצוֹנָתוֹ, אֲתִי עָשָׂה דְצִיצִית וְדָחִי לֹא תַעֲשֶׂה דְלֹא תִלְבַּשׁ שַׁעֲטָנָא **[יד]**, אֲבָל בְּלִילָה, שְׁאִין מְצוֹת צִיצִית נוֹהֶגֶת בְּלִילָה, דְכַתִּיב וּרְאִיתֶם אֹתוֹ, פָּרַט לְכִסּוֹת לִילָה, אִי לְבִישׁ צִיצִית בְּסְדִין, מְחִיב מְשוּם לֹא תִלְבַּשׁ שַׁעֲטָנָא. וְסְבָרִי בֵּית שְׁמַאי גְזָרִין סְדִין בְּצִיצִית אֶפְלוּ בְּיוֹם דְלֹא מְחִיב, גְזָרָה מְשוּם כְּסוֹת לִילָה דְמְחִיב מְשוּם כְּלָאִים **[טו]**. וּבֵית הֵלֵל סְבָרִי לֹא גְזָרִין: **כְּלַפְלַת הַשַּׁבָּת.** כְּלַפְלָה מְלֵאָה פְרוֹת שֶׁיִּחְדָּה לְשַׁבַּת: **בֵּית הֵלֵל מְחִיבִין.** בְּמַעֲשֵׂר מִיָּד, אֶפְלוּ קִדְּם הַשַּׁבָּת, דְּכִינּוֹן שֶׁיִּחְדָּה לְשַׁבַּת הַקְּבָעָה מִיָּד. וּבֵית שְׁמַאי סְבָרִי דְאִין הַשַּׁבָּת קוֹבַעַת אֶלָּא לְאַחַר שֶׁתְּכַנֵּס:

וְאַחַר כֵּן בָּא לְאַרְצָא. שְׁאִין נְזִירוֹת נוֹהֶגֶת אֶלָּא בְּאַרְצָא, מְשוּם טְמֵאת אֶרֶץ הָעַמִּים. וּמִי שֶׁנִּדָּר נְזִירוֹת בְּחוּץ לְאַרְצָא מְחִיבִין אוֹתוֹ לְעֵלוֹת לְאַרְצָא יִשְׂרָאֵל

וְלִהְיוֹת נוֹהֵג שָׁם נְזִירוֹתוֹ: **נְזִיר שְׁלֹשִׁים יוֹם**. קִנְסִינָן לִיה שְׂיֻקִּים סָתָם
נְזִירוֹת בְּאַרְץ יִשְׂרָאֵל, שֶׁהוּא שְׁלֹשִׁים יוֹם: **נְזִיר בְּתַחֲלָה**. צָרִיךְ לְנוֹהֵג בְּאַרְץ
יִשְׂרָאֵל כְּמִנְיָן הַיָּמִים שֶׁנֶּדֶר בְּנְזִירוֹת. וְהַיָּמִים שֶׁנֶּהֱג נְזִירוֹת בְּחוּץ לְאַרְץ
כְּאֵלוֹ לֹא נֶהֱג בָּהֶם נְזִירוֹת כָּלֵל: **אֵלוֹ מְעִידֵינִי שֶׁנֶּדֶר שְׁתֵּים**. שְׁתֵּי נְזִירוֹת:
וְאֵלוֹ מְעִידֵינִי שֶׁנֶּדֶר חֲמֵשׁ. בְּאוֹתָהּ שְׁעָה שְׁאַתֶּם אוֹמְרִים שֶׁנֶּדֶר שְׁתֵּים אָנוּ
מְעִידִים שֶׁנֶּדֶר חֲמֵשׁ נְזִירוֹת. וְהוּא אוֹמֵר שֶׁלֹּא נֶדֶר כָּלֵל: **נְחֻלְקָה הָעֵדוֹת**.
הוֹאִיל וּמְכַחֲשׁוֹת זֶה אֵת זֶה נִתְבַּטְּלוּ דְבָרֵיהֶם וְאִין כְּאֵן עֵדוֹת כָּלֵל: **וּבֵית
הַלֵּל אוֹמְרִים יֵשׁ בְּכָלֵל חֲמֵשׁ שְׁתֵּים**. וְיִהְיֶה נְזִיר שְׁתֵּים:

פרק ד - משנה יב

אָדָם שֶׁהוּא נִתּוֹן תַּחַת הַסֵּדֶק. אַכְסַדְרָה שֶׁנִּסְדָּקָה תִּקְרָתָהּ וְנִחְלְקָה
לְשָׁנִים, וְכָלִים מֵצַד זֶה וְטַמְאָה מֵצַד זֶה, הַכָּלִים טְהוֹרִים, שְׁאוּרֵי הַסֵּדֶק
מִפְסִיק וְגוֹרֵם שְׂאִין הַטַּמְאָה עוֹבְרֵת לְצַד הַשָּׁנִי. וְאִם אָדָם נִתּוֹן שָׁם בְּאַרְץ
בְּרִצְפַת הָאֲכַסְדְרָה כְּנֶגֶד הַסֵּדֶק, בֵּית שְׂמַאי אוֹמְרִים אֵינּוּ מְבִיא אֵת
הַטַּמְאָה. שְׂאִין מְבִיא אֵת הַטַּמְאָה אֶלֶּא דָּבָר שֶׁיֵּשׁ בּוֹ חָלָל טַפַּח: **וּבֵית הַלֵּל
אוֹמְרִים אָדָם חָלוּל הוּא**. וְאִף עַל פִּי שְׂבָנֵי מַעְיֹו בְּתוֹכוֹ, חָלָל שְׁבַתוֹךְ הַגּוֹף
חָשִׁיב חָלָל טַפַּח:

פרק ה

פרק ה - משנה א

רַבִּי יְהוּדָה אוֹמֵר. דָּם נְבִלוֹת בֵּית שְׂמַאי מְטַהְרִין. לְגַמְרִי, דָּלָא חָשִׁיב
כְּנִבְלָה: **בִּיצַת נְבִלָה**. כְּגוֹן שֶׁנִּתְנַבְּלָה בְּשַׁחֲיטָה. וְנִמְצְאוּ בָּהּ בִּיצִים לְאַחַר
שַׁחֲיטָה: **אִם בִּיוֹצָא בָּהּ נִמְכָּרַת בְּשׁוּק**. שֶׁקִּלְפָתָהּ קָשָׁה וְנִגְמָרַת כְּשֶׁאֵר
בִּיצִים הַנִּמְכָּרוֹת בְּשׁוּק: **וְאִם לָאו**. שְׂאִינָה נִגְמָרַת: **אֲסוּרָה**. דְּכַבְּנֵי מַעֲיָה
הִיא חֲשׁוּבָה: **דָּם נְכָרִית בֵּית שְׂמַאי מְטַהְרִים**. דְּכַתִּיב בְּפָרָשַׁת זָב (וַיִּקְרָא טו)
דְּבָרוֹ אֶל בְּנֵי יִשְׂרָאֵל, בְּנֵי יִשְׂרָאֵל מְטַמְּאִים בְּזִיבָה וְאִין הַנְּכָרִים מְטַמְּאִים

בזיבה, ורַבֵּן גָּזוּר עָלֶיהוּ שְׂיָהוּ כְּזָבִים לְכָל דְּבָרֵיהֶן. בֵּית שְׁמַאי סָבְרִי, כִּי גָּזוּר רַבָּן בְּרֻקָּה וּמִימֵי רַגְלֵיהָ שֶׁהָן מְצוּיִין תְּדִיר, אֲבָל דָּם הַזִּיבָה שָׁאִין מְצוּי כָּל כֶּף לֹא גָּזוּר בְּהַ רַבָּן, עֲבָדוּ רַבָּן הַיִּפְרָא וְלֹא טִמְאוּ דָּם זִיבָה שֶׁל נְכָרִית כְּדִי שְׂיִדְעוּ דְּטִמְאַת הַנְּכָרִי דְּרַבָּן הִיא, כִּי הֵיכִי דְלֹא נִשְׂרְפוּ עֲלֶיהָ תְּרוּמָה וְקֻדְשִׁים: **וְדָם טְהוֹרָה שֶׁל מְצָרְעָת.** דָּם טְהוֹר שֶׁרָאֲתָהּ הַמְצָרְעָת שְׂיִלְדָהּ, לְאַחַר שְׁבַע־יָמִים לְזָכַר וּשְׁבוּעִים לְנִקְבָּה: **כְּרֻקָּה וּכְמִימֵי רַגְלֵיהָ.** דָּם הַנְּכָרִית מִטִּמְאָ כְּרֻקָּה וּכְמִימֵי רַגְלֵיהָ, דְּהֵינּוּ לַח וְלֹא יָבֵשׁ. וְזוֹ הַהִיפְרָא בְּלִבָּד עָשׂוּ לָהּ, שְׂאֵם הִיָּתָה טִמְאָה דְּאוּרִיתָא הִיא הַדָּם מִטִּמְאָ לַח וְיָבֵשׁ, עֲכָשׂוּ שְׂאִין מִטִּמְאָ אֶלְא לַח מְפִירִים דְּטִמְאָה דְּרַבָּן הִיא: **בְּטוֹבָה.** שֶׁהָאוֹכֵל מִחֲזִיק טוֹבָה לְבַעַל הַפְּרוֹת שֶׁהָאֹכֵלֶיהוּ מִפְּרוֹתָיו: **וְשֶׁלֹּא בְּטוֹבָה.** שְׂאִינוּ מִחֲזִיק לוֹ טוֹבָה: **אִין אוֹכְלִים בְּטוֹבָה [ג].** שְׂאִסוּר לְהַחֲזִיק טוֹבָה לְבַעַלִּים, דְּרַחֲמָנָא אֶפְקָרִינָהוּ: **הַחֲמָת.** כְּמִין נֹאד שֶׁל עוֹר שֶׁנִּקְבַּב וְצָרְרוּ: **צְרוּרָה עוֹמֶדֶת.** אֵינָה מְקַבֶּלֶת טִמְאָה אֶלְא אִם כֵּן הִיא צְרוּרָה, כְּלוּמַר שֶׁהִיָּתָה קְשׁוּרָה וְנִקְמַט הָעוֹר וְנִתְקַשָּׁה עַל הַמְּקוֹם הַצְּרוּר עַד שֶׁהוּא עוֹמֵד מֵאֲלֵיו וּמִחֲזִיק מֵהַ שְׂמֵשִׁימִין בְּתוֹכוֹ: **אָף עַל פִּי שְׂאִינָה צְרוּרָה.** שֶׁלֹּא נִקְמַט הָעוֹר מֵאֲלֵיו וְלֹא נִתְקַשָּׁה עַל מְקוֹם הַקְּשָׁר, הוּאִיל וּקְשָׁרוֹ וּמִחֲזִיק, הִרִי זֶה מְקַבֵּל:

פרק ה - משנה ב

הַעוֹף עוֹלָה עִם הַגְּבִינָה. שְׂאִין אִסוּרוֹ אֶלְא מִדְּבָרֵי סוּפְרִים: **לֹא עוֹלָה.** גְּזֵרָה שְׂמָא יַעֲלֶה גְּבִינָה עִם בֶּשֶׂר בְּהֵמָה בְּאַלְפָּס רוֹתֵם, דְּהוּא אִסוּר מִן הַתּוֹרָה, דְּהֵינּוּ מִבֵּשֶׁל: **וּבֵית הַלֵּל אוֹמְרִים אִין תּוֹרְמִין.** מִי שְׂיֵשׁ לוֹ שְׂמֹן שֶׁחֵיב לְהַפְרִישׁ מִמֶּנּוּ תְּרוּמָה וְזֵיתִים שֶׁחֵיב לְהַפְרִישׁ מֵהֶן תְּרוּמָה, אֵינּוּ יָכוֹל לְתַרְם מִן הַזֵּיתִים כִּפִּי הַשְּׁעוֹר שְׂיֵשׁ לוֹ לְתַרְם מִן הַזֵּיתִים וּמִן הַשְּׂמֹן וְלִפְטוֹר הַשְּׂמֹן בַּתְּרוּמַת הַזֵּיתִים, דְּכִתִּיב (בְּמִדְבָר יח) כְּדָגָן מִן הַגֶּרֶן, מִן הַגְּמוּר עַל הַגְּמוּר וְלֹא מִמָּה שְׂאִינוּ גְּמוּר עַל הַגְּמוּר: **הַזּוֹרֵעַ אַרְבַּע אַמּוֹת בְּכָרֶם.** שֶׁהוּא הַשְּׁעוֹר שֶׁצָּרִיד אָדָם לְהַרְחִיק הַזּוֹרֵעַ מִן הַכָּרֶם, וְהַזּוֹרֵעַ בְּתוֹךְ שְׁעוֹר זֶה קֻדְשׁ שׁוֹרָה אַחַת שֶׁל כָּרֶם, כְּדִכְתִּיב (דְּבָרִים כב) כֹּן תִּקְדָּשׁ הַמְּלֶאכֶה וְגוֹי וְתִבּוֹאֵת הַכָּרֶם. וְסָבִירָא לְהוֹ לְבֵית שְׂמַאי דְּשׁוֹרָה אַחַת קְרוּיָה כָּרֶם. וּבֵית הַלֵּל סָבְרִי דְּאִין נִקְרָא כָּרֶם פְּחוֹת מִשְׁתֵּי שׁוֹרוֹת, וְכִי קֹאֲמַר רַחֲמָנָא דְּתִבּוֹאֵת הַכָּרֶם קֻדְשָׁה, שְׁתֵּי שׁוֹרוֹת שֶׁל כָּרֶם קֹאֲמַר: **הַמַּעֲיָסָה.** קִמַּח שֶׁנִּתְּנוּהוּ עַל גְּבִי מִים רוֹתְחִים וּמִתְבַּשֵּׁל וּמִתְעַבָּה שָׂם. בֵּית שְׂמַאי פּוֹטְרִים מִחֲלָה. וּבֵית הַלֵּל מְחִיבִים. וּפְסִק הַלְּכָה בְּזֶה כְּתִבְנוּ בְּרִישׁ חֲלָה: **חֲרָדְלִית.** כְּמוֹ הַר דְּלִית. זָרֶם מִים הֵבֵא מִדְּלִיו שֶׁל הַר, כְּלוּמַר מִגְּבֵה הַהָר. וְאַפְלוּ אִין מִתְחַלְתָּן וְעַד סוּפֹן אֶלְא אַרְבַּעִים סָאָה מִטְּבִילִין בְּהֶן לְבֵית שְׂמַאי. וּבֵית הַלֵּל אוֹמְרִים אִין מִטְּבִילִין עַד שְׂיָהוּ אַרְבַּעִים סָאָה בְּמְקוֹם אַחַד, שְׂאִין חֲרָדְלִית מִטְּהַרְתָּ אֶלְא בְּאַשְׁפָּרֹן: **כְּפוּרֵשׁ מִן הַקְּבֵר.** וְצָרִיד הַזָּאָה שְׁלִישִׁי וּשְׁבִיעִי. וְלֹא נִחְלְקוּ

בֵּית שְׁמַאי וּבֵית הַלֵּל אֶלָּא בְּעֵרְל נְכָרִי שְׁמַל בְּיוֹם אַרְבַּעָה עָשָׂר, דְּבֵית הַלֵּל
סָבְרִי גְזַרְה שְׁמַאי יִטְמֵא לְשָׁנָה הַבָּאָה וַיֹּאמֶר אֲשַׁתְּקֵד לֹא טְהַרְתִּי מִכָּל
טְמֵאָה עַד אַרְבַּעָה עָשָׂר וְטַבְלַתִּי וְאֶכְלַתִּי, הַשְּׁתֵּא נָמִי אֶטְבֵּל וְאֶכֶּל, וְלֹא יָדַע
דְּאֲשַׁתְּקֵד נְכָרִי הִיָּה וְלֹא מִקְבֵּל טְמֵאָה, עֲכָשְׁיוּ יִשְׂרָאֵל הוּא וּמִקְבֵּל טְמֵאָה.
וּבֵית שְׁמַאי סָבְרִי לֹא גְזַרְיֵנוּ. אֲבָל עֵרְל יִשְׂרָאֵל, דְּבָרֵי הַכֹּל טוֹבֵל וְאוֹכֵל
פְּסָחוּ לְעָרְב:

פרק ה - משנה ג

קִהְלַת אֵינוֹ מְטַמֵּא אֶת הַיָּדִים. מִפְּנֵי שְׁחֻכְמָתוֹ שֶׁל שְׁלֹמֹה הִיא וְלֹא בְּרוּחַ
הַקֹּדֶשׁ נֶאֱמָרָה: **מְטַמֵּא אֶת הַיָּדִים.** דְּסָבְרִי אִף קִהְלַת בְּרוּחַ הַקֹּדֶשׁ נֶאֱמָרָה,
הַלְכָד מְטַמֵּא אֶת הַיָּדִים כְּשֶׁאָר כְּתַבִּי הַקֹּדֶשׁ: **שַׁעֲשׂוּ מִצּוֹתַי.** לְאַחַר שֶׁהָזִו
אוֹתָם עַל הַטְּמֵא וְטַהַר בָּהֶם, אִם נָטְפוּ מִגּוֹפּוֹ עַל גְּבִי אָדָם אוֹ עַל גְּבִי כָּלִים:
הַקִּצָּח. זֶרַע שְׁחָר שְׁקוֹרִין לוֹ נִייל"ו בְּלַעֲי"ו **[ו]**. וּרְגִילִים לְתַת אוֹתוֹ בְּלַחֲסָם,
שֶׁהֲרָגִיל בּוֹ אֵינוֹ בֹּא לְיָדֵי כְּאֵב לֵב: **בֵּית שְׁמַאי מְטַהְרִין.** דְּלֹא חָשִׁיב אֶכֶּל:
וּבֵית הַלֵּל מְטַמְּאִין. כִּיּוֹן דְּרְגִילִין לְתַת אוֹתוֹ בְּאֶכְלִין חָשִׁיב אֶכֶּל: **וְכֵן
לְמַעֲשָׂרוֹת.** כְּמוֹ שֶׁנֶּחְלְקוּ בְּטַמְּאָה כֵּן נֶחְלְקוּ לְמַעֲשָׂרוֹת, שֶׁהַמְטַמְּאוֹ טַמְּאֵת
אֶכְלִים מַחֲבִיבוֹ בְּמַעֲשָׂרוֹת:

פרק ה - משנה ד

דָּם יוֹלְדֵת. שֶׁשֶׁהִתָּה שְׁבוּעַ לְזָכָר וּשְׁבוּעַיִם לְנִקְבָּה וְלֹא טַבְּלָה: **בֵּית שְׁמַאי
אוֹמְרִים כְּרִקָּה וְכַמִּימֵי רְגְלִיהָ.** שֶׁמְטַמְּאִים לְחַיִּים וְאִין מְטַמְּאִים יְבֻשִׁים,
אִף דְּמָה מְטַמֵּא לַח וְאֵינוֹ מְטַמֵּא יָבֵשׁ. וְאֵינוֹ חָשִׁיב כְּדָם נִדָּה שֶׁמְטַמֵּא לַח
וְיָבֵשׁ: **וּבֵית הַלֵּל אוֹמְרִים מְטַמֵּא לַח וְיָבֵשׁ.** כָּל זָמַן שֶׁלֹּא טַבְּלָה כְּדָם נִדָּה
הוּא חָשִׁיב, וְאִף עַל פִּי שֶׁהוּא בְּתוֹךְ יָמֵי טַהַר: **וּמוֹדִים בְּיוֹלְדֵת בְּזוֹב.**
שֶׁצָּרִיכָה לְסַפֵּר שְׁבַעַה יָמִים נִקְיִים כְּדִין כָּל שְׁאָר זְבוֹת, שֶׁאִם לֹא סָפְרָה
וְלֹא טַבְּלָה וְרָאֲתָה דָּם בְּתוֹךְ יָמֵי טַהַר, שֶׁהוּא מְטַמֵּא לַח וְיָבֵשׁ, דְּדָם זִיבָה
הוּא חָשִׁיב כָּל זָמַן שֶׁלֹּא סָפְרָה וְלֹא טַבְּלָה:

חולצות ולא מתיבמות. דכיון דתרוויהו זקוקין להאי ולהאי, קמא דמינבם פגע באחות זקוקתו דהויא כאשתו: משום בית שמאי יקימו ובית הלל אומרים יוציאו. בגמרא ביבמות פרק ד' אחין מפכינן לה, בית שמאי אומרים יוציאו ובית הלל אומרים יקימו. וכן הלכה, שאם קדמו וכנסו יקימו:

שער פקדה. לשון פקדון, שהפקידה הבהרת את השער בעור הבשר והלכה לה, כגון שהיתה בו בהרת ובה שער לבן, הלכה הבהרת והניחה לשער לבן במקומו, ואחר כך חזרה הבהרת. עקביא בן מהללאל מטמא, כיון שנהפך שער לבן בבהרת, אף על פי שזו הבהרת שהיא עכשיו אינה אותה שהפכה אותו לשער לבן, טמא: ודם הירוק. עקביא בן מהללאל מטמא, דסבר כקרון פרס היה, שהוא מן הדמים הטמאים, אלא שלקה: וחכמים מטהרין. דכתיב (ויקרא יג) והיא הפכה שער לבן, שהפכתו היא ולא שהפכתו חברתה: היה מתיר שער בכור בעל מום שנשר מן הבכור בעל מום, היה מתירו בהנאה לפהו: וחכמים אוסרים. דאי שרית ליה צמר הנושר מחיים, אתי לאשהווי לבכור כדי שישר צמרו כל שעה, ואתו בה לידי תקלה שיגזז ויעבד בו, ופסולי המקדשים אסירי בגזה ועבודה, דכתיב (דברים יב) תזבח ואכלת בשר, תזבח ולא גזה וכו'. ועקביא שרי, דמגו (ה) דמהנא שחיטה לצמר המחבר בו להתירו לאחר שחיטה, מהני נמי לצמר התלוש ומנח בחלון: אין משקין. מי סוטה: לא את הגירת ולא את המשחררת. דכתיב (במדבר ה) לאלה ולשבעה בתוך עמד, פרט לאלו שאינן בתוך עמם: דגמא השקוה. מפני שהיו דגמטה, כלומר גרים כמותה, לפיכך השקוה, ולא מן הדין. פרוש אחר, דגמא השקוה, עשו דגמא ודמיון והראו לה כאלו משקים אותה מי המרים, אבל לא השקוה (י): ונדוהו. לפי שזלזל בכבודו (יא) של שמעיה ואבטליון: שאין עזרה ננעלת. בערבי פסחים כשנכנסים לשחט פסחיהם. דאמרינן נכנסה כת ראשונה ננעלו דלתות העזרה וכו', וכן בכת שניה וכן בכת שלישית, לא היה נמצא בכל העזרה מכתר בעננה וביראת חטא פעקביא בן מהללאל: שפקפק. שזלזל (יג): סוקלים את ארונו. לאו דוקא סוקלים, אלא מניחים אבן בלבד להכר שחבריו היו בדלים ממנו:

בְּאַרְבַּעַה דְּבָרִים. שְׁעַר פְּקֻדָּה וְדָם הִירוֹק וְשַׁעַר בְּכוֹר הַתְּלוּשׁ וְהַשְּׁקָאָת גִּירַת וּמִשְׁחָרְרַת: **מוֹטֵב לְהֵנִיחַ דְּבָרֵי הַיְחִיד.** מְשׁוּם דְּהוּא נְמִי מְרַבִּים קִבֵּל וְהוּוּ דְּבָרָיו כְּדְבָרֵי רַבִּים, מְשׁוּם הֵכִי קֵאָמַר מוֹטֵב לְהֵנִיחַ וְכוּ'. דָּאִי לָאוּ הֵכִי מְאִי מוֹטֵב דְּקֵאָמַר, וְהֵלֵא דְאֹרִיתָא הִיא, דְּכָתִיב (שְׁמוֹת כג) אַחֲרֵי רַבִּים לְהַטֹּת, וְחַיֵּב לְהֵנִיחַ דְּבָרֵי הַיְחִיד בְּעַל כְּרַחוּ. אֵלֵא טַעְמָא דְאָמַר מוֹטֵב וְלֹא אָמַר חַיֵּב, מְשׁוּם דְאָף הוּא מְרַבִּים קִבֵּל **[זט]** כְּדִפְרִישִׁית. וְאִין הִלְכָה כְּעַקְבֵּיָא בְּן מֵהִלְלָאֵל בְּכֹל אַרְבַּעַה דְּבָרִים הִלְלוּ:

רַבִּי יְהוּדָה בֶּן בְּבָא הַעֵיד. שְׁמִמְאָנִים אֶת הַקְּטָנוֹת. כְּגוֹן שְׁנֵי אַחִים נְשׂוּאִים שְׁתֵּי אַחִיוֹת יְתוּמוֹת **[א]**, אַחַת גְּדוּלָּה וְאַחַת קְטָנָה, מֵת בְּעֵלָה שֶׁל גְּדוּלָּה וְנִמְצְאָת זְקוּקָה לְיָבִם בְּעַל הַקְּטָנָה, וְדוּחָה זְקָתָה אֶת נְשׂוּאֵי אַחֻתָּהּ הַקְּטָנָה וְאוֹסְרָתָה עָלָיו, שְׂאִין נְשׂוּאֵי קְטָנָה כְּלוּם, מְלַמְּדִים אֶת הַקְּטָנָה שֶׁתִּמְאֵן בּוֹ, וַיִּמְאֵן עוֹקֵר נְשׂוּאִים הָרֵאשׁוֹנִים, וּמִתֵּר לְיָבִם הַגְּדוּלָּה. וְכֵן יֵשׁ אַחֲרַת כְּיֹצֵא בְּזוֹ בְּמִסְכַּת יְבָמוֹת פָּרַק בֵּית שְׂמַאי **[ב]**: **וְשִׁמְשִׂאִין אֶת הָאִשָּׁה.** שֶׁהִלֵּךְ בְּעֵלָה לְמַדִּינַת הַיָּם וּבָא עַד אֶחָד בְּלִבָּד וְאָמַר שְׂמַת, מְשִׂאִין אוֹתָהּ עַל פִּי: **וְשִׁנְסַקַל תִּרְנַגּוּל שְׁהָרַג אֶת הַנֶּפֶשׁ.** שֶׁנִּקְרַח מִחוּ שֶׁל תִּינּוֹק. וְאָף עַל פִּי דְכִי יִגַּח שׁוֹר כְּתִיב, אֶחָד שׁוֹר וְאֶחָד כָּל בְּהֵמָה חַיָּה וְעוֹף, שֶׁכָּל מְקוֹם שֶׁנִּמְצָא שׁוֹר אָנוּ לְמַדִּין שׁוֹר מִשְׁבֵּת, מֵה לְהֵלֵךְ הוּא הַדִּין לְכָל בְּהֵמָה חַיָּה וְעוֹף, אָף כָּאֵן הוּא הַדִּין לְכָל בְּהֵמָה חַיָּה וְעוֹף: **וְעַל הַיִּין בֶּן אַרְבַּעִים יוֹם.** וּמִקְמִי הֵכִי פְּסוּל, דְּהוּוּ לִיהַ יִין מִגְתּוֹ **[ג]**: **שְׁקֹרֵב בְּאַרְבַּע שָׁעוֹת.** שֶׁפַּעַם אַחַת בִּימֵי מַלְכוּת יוֹן לֹא הָיוּ לָהֶם כְּבָשִׂים לְתַמְיָדִין וְנִשְׁתַּהּוּ לְהַקְרִיב הַתְּמִיד, עַד שֶׁהָאִיר הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא אֶת עֵינֵיהֶם וּמְצָאוּ שְׁנֵי טְלָאִים מְבַקְרִים בְּלִשְׁפַת הַטְּלָאִים, וְהַקְרִיבוּ תְּמִיד שֶׁל שַׁחַר בְּאַרְבַּע שָׁעוֹת בְּיוֹם: **[ד]**

על אבר מן המת. שאין בו כזית. דכזית מן המת לעולם מטמא לדברי הכל כמת עצמו. ולא נחלקו אלא על אבר קטן שאין בו כזית: לא אמרו. אברים אין להם שעור, אלא על אבר מן החי, אבל אבר מן המת שעורא בעי לטמויי: מרבה טמאת החיים. השתא פריד על קל וחמר, והכי קאמר, דין הוא שיהא אבר מן החי מטמא בכל שהוא אף על פי שאין אבר מן המת מטמא בכל שהוא, שכן מצינו שמרבה טמאת החיים מטמאת המתים: שהחי. דהינו הזב כשהוא חי: עושה משכב ומושב. כל כלים שתחתיו ואפלו הן מאה, לטמא אדם לטמא בגדים, כדכתיב (ויקרא טו) ואיש אשר יגע במשכבו יכבס בגדיו: ועל גביו מדף. כל הכלים שעל גבי הזב אפלו הן מאה זה על גב זה טמאים טמאת מדף, דהינו טמאה קלה, שאינן מטמאין אדם וכלים כמו משכב ומושב שהן תחתיו, אבל מטמאים אכלים ומשקים. ומדף הוא לשון קול עלה נדף (ויקרא כו) כלומר טמאה קלה. פרוש אחר, לשון ריחו נודף, שריח טמאת הזב הולכת למרחוק לטמא כל הכלים שעל גביו אף על פי שלא נגע בהם: מה שאין המת מטמא. דכלים שתחתיו של מת אין טמאים אלא ראשון ושני ושלישי בלבד, מדין מגע. שהכלי שנגע במת הרי הוא כמת, ועושה הכלי שנגע בו אב, והשלישי שנגע בו נעשה ראשון, ותו אינן מטמאין כלים, דאין כלים מקבלים טמאה אלא מאב הטמאה. וכן כלים שעל גביו של מת אינן טמאים אלא ראשון ושני ושלישי בלבד מדין מגע, ולא מדין משכב ומושב:

כזית בשר הפורש מאבר מן החי. אבר שפרש מן האדם החי, דינו שהוא מטמא כל זמן שהוא אבר שלם (ה), במגע ובמשא ובאהל, כמת עצמו, דכתיב (במדבר יט) בחלל חרב או במת, אבר שהבדילתו החרב מן החי (ו) הרי הוא כמת. והבשר הפורש מן החי אינו מטמא עד שיהיה אבר שלם. וכשפרש כזית בשר מאבר מן החי, רבי אליעזר מטמא כדמפרש טעמא ואזיל: עצם פשערה. מן המת, מטמא במגע ובמשא ואינו מטמא באהל, דכתיב (שם) ועל הנגע בעצם, והלכה למשה מסיני שהוא מטמא בפשערה. וכשפרש מאבר מן החי רבי נחוניא מטמא וכו': מצינו אבר מן החי כמת שלם. כדילפינן מקרא בחלל חרב או במת: אם טמאת כזית בשר הפורש מן המת. כלומר דין הוא שכזית בשר הפורש מן המת יהא טמא, שכן יש

בו חמרא אחרת, שעצם כשערה הפורש ממנו נמי טמא : אבל נטמא כזית
בשר הפורש מאבר מן החי. בתמיה. שהרי אין בו זאת החמרא : שכן
טהרת עצם כשערה הפורש ממנו. דהא תנן לעיל עצם כשערה הפורש
מאבר מן החי רבי אליעזר ורבי יהושע מטהרין. ומדברי עצמו עשו פרכא
למה מצינו שהביא, וכן לרבי נחוניא : שהבשר נוהג בנבלות ובשרצים
וכו'. דכתיב (ויקרא יא) והנגע בנבלתם, בנבלתם ולא בעצמות ולא בקרניים
ולא בטלפים, אלמא אין העצמות מטמאים משום נבלה : אבר שיש עליו
בשר כראוי. אבר אינו מטמא אלא אם כן יש בו בשר וגידים ועצמות,
דכתיב (במדבר יט) או בעצם אדם, מה אדם שיש בו בשר וגידים ועצמות,
אף כל שיש בו בשר וגידים ועצמות. ואם חסר מן הבשר שהיה עליו ונשאר
בו בשר כראוי שיעלה ארוכה ויבריא אם היה מחבר באדם חי, מטמא
משום אבר. והינו דקאמר חסר הבשר טמא. אבל אם נחסר כל שהוא מן
העצם שבאבר, שוב אינו מטמא משום אבר. והינו דקאמר חסר העצם
טהור, כלומר טהור משום אבר אבל טמא משום בשר (ח), ואם כן מצינו
שמרבה טמאת בשר מטמאת עצם : והוא כברייתו. בשר וגידים ועצמות :
כזית בשר מטמא במגע ובמשא ובאהל. אמרו לפי שתחלת ברייתו של
אדם כזית, לפיכך שעור טמאתו בכזית : ורב עצמות. רב מנין עצמותיו של
אדם, שמנין עצמותיו של אדם מאתים ארבעים ושמונה, נמצא הרב מאה
ועשרים וחמש : חסר הבשר. משעור של כזית : טהור. גמור מלטמא, לא
במגע ולא במשא ולא באהל : חסר רב עצמות מטמא במגע ובמשא. דעצם
כשערה מטמא במגע ובמשא ואינו מטמא באהל, אלמא מרבה טמאת
עצמות מטמאת בשר, דאלו עצמות כשנחסרו משעורן עדין נשאר בהן
טמאה, ובשר כשנחסר משעורו טהור גמור : רב בנינו. כגון שתי שוקים
וירד אחד (י). וכל בנינו של אדם הן שתי שוקים והירכיים והצלעות
והשדרה : אף על פי שאין בהן רבע. דרבע קב עצמות של מת מטמאים
באהל אף על פי שאין בהם רב מנין ולא רב בנין. וכן רב מנין או רב בנין
מטמאים אף על פי שאין בהן רבע. אבל בשר כשהוא פחות מכזית אין לה
בו דבר שיביא לו את הטמאה : אם אמרתם במת שיש בו רב ורבע ורקב.
דין הוא שכזית בשר ועצם כשערה הפורשים מן המת שיהיו טמאים, שכן
יש במת חמרות של רב ורבע ורקב : תאמרו בחי שאין בו. חמרות הללו,
שאינו דין שיהיו לא כזית בשר ולא עצם כשערה הפורשים מאבר מן החי
טמאים אלא טהורים. והלכה כרבי יהושע : ורקב. גופו של מת כשפלה
לחותו ונעשה כמין עפר, זהו רקב, שמטמא כמלא תרווד, ושעורו מלא
חפנים של אדם בינוני. ואין מלא תרווד רקב מטמא אלא מן המת שנקבר
ערס בארון של שיש ומכסה בכסוי של שיש, עד שנודע בודאי שאין בו
תערבת רקבון של בגד או של עץ או עפר אחר. אבל מת שנקבר בכסותו
או בארון של עץ או בעפר, אין לו רקב. וכן מת שנקבר חסר אבר אין לו
רקב :

פרק ז - משנה א

העיד רבי יהושע. פדיון פטר חמור שמת. שה שהפרישו לפדיון פטר חמור ומת: כחמש סלעים. של פדיון הבן שחיב באחריותו: וחכמים אומרים. אמר קרא (במדבר יח) אך פדה תפדה את בכור האדם ואת בכור הבהמה הטמאה תפדה, לפדיה הקשתיו ולא לדבר אחר: כפדיון מעשר שני. דאם אבד אינו חיב באחריותו, דהוא כסף חיביה רחמנא לאכל בירושלים, והא אזל ליה. וטעמא דרבי אליעזר, שכן מצינו שהקיש הכתוב פטר חמור לבכור אדם, שנאמר (שמות לד) ופטר חמור תפדה בשה וגוי וכל בכור בנגיד תפדה:

פרק ז - משנה ב

לא פסלו את צירן. דהקלו בציר של חגבים טמאים שאינו אוסר תערבתו, מפני שאין להם דם ואינו אלא לחלוחית בעלמא. וזו היתה משנה ראשונה. ועדותו של רבי צדוק הוסיף על משנה ראשונה לומר שהוא טהור, דלא מבעיא דאינו אוסר את תערבתו אלא אפלו הוא עצמו טהור:

פרק ז - משנה ג

על זוחליו שרבו על הנוטפים. זוחליו הן כגון נהרות שהם נגרים על גבי קרקע. לשון זחלי עפר (דברים לב). ודין כמעין, שהן מטהרים בזוחליו ובכל שהן, והן פשרים לקדש בהן מי חטאת ולטבילת זבים. נוטפים, הן כגון מי גשמים, ודין כמקוה לטהר בארבעים סאה ובאשברן, ופסולים למי חטאת, שאינן מים חיים, וכן לטבילת זבין. וכשנתערבו זוחליו בנוטפין ורבו הזוחליו, דינן כזוחליו, וכשרים לקדש בהן מי חטאת ולטבילת זבים,

ומטהרים בזוחלים ובכל שהו: בבירת הפליא. שם מקום:

פרק ז - משנה ד

בעלה אגוז. הקלפה החיצונה של אגוז, דהינו הקלפה הירקה כשהיא לחה. אם עשאה כמין מרזב להיות המים הזוחלים נכנסים בה ומקלחים ממנה לחוץ, דין זוחלים יש למים המקלחים ממנה, והם פשרים למי חטאת ולטבילת זבים וכו'. ולא אמרינן הואיל ונכנסו בתוך קלפה זו שיש לה בית קבול ומשם מקלחין לחוץ שוב לא יהיה להם דין זוחלים, לפי שאותה קלפה אינה חשובה כלי: **לפני לשפת הגזית.** סנהדרין גדולה שיושבים בלשפת הגזית:

פרק ז - משנה ה

קלל של חטאת. כלי חרס שאפר פרה מנח בו. תרגום וכדה על שכמה (בראשית כד) וקולתה על כתפה: **שנתנו על גבי השרץ.** ולא נטמא הכלי שאפר הפרה בתוכו, דהא אין כלי חרס מטמא מגבו, אף על פי כן האפר טמא, משום דמנח במקום טמא, והתורה אמרה (במדבר יט) והניח מחוץ למחנה במקום טהור: **שרבי אליעזר מטהר.** דסבר הואיל והכלי שהאפר בתוכו טהור הוא, שפיר קרינא ביה מקום טהור. ואין הלכה כרבי אליעזר: **על מי שנזר שתי נזירות.** סתם. וכל סתם נזירות שלשים יום: **שאם גלח את הראשונה יום שלשים.** דלכתחלה לא מבעיא ליה לגלח אלא יום שלשים ואחד, כדי שתהיה נזירות שלשים יום גמורים. ואם גלח יום שלשים, עלתה לו נזירות, דאמרינן מקצת היום ככלו: **ואם גלח יום ששים חסר אחד יצא.** שיום שלשים של נזירות ראשונה עולה לכאן ולכאן, וכיון שיום שלשים של ראשונה נמנה גם מן הנזירות השניה, נמצאו שלשים יום של נזירות שניה כלים בששים חסר אחד:

וְלֹד שְׁלָמִים לֹא יִקָּרֵב שְׁלָמִים. אֶלֶּא כּוֹנְסוֹ לְכַפֵּה וּמֵת. מִשּׁוּם גְּזֵרָה, דְּאִי אֲמַרְתָּ וְלֹד שְׁלָמִים יֵשׁ לוֹ תִּקְנָה, אֲתִי לֹא שְׁהוּי לְאִם עַד שֶׁתִּלְד וְיִגְדֵל עֲדָרִים מִן הַיְלָדוֹת וְאֲתִי בְּהוּ לַיְדֵי גְזָה וְעִבּוּדָה: וְאֶכְלְנוּ וְלָדָה שְׁלָמִים בְּחֶג. בְּחֶג הַשְּׁבוּעוֹת קָאָמַר. שְׂאִם הָיָה מִמֶּתִין וּמִצִּפָּה לְחֶג הַסִּפּוֹת, נִמְצָא עוֹבֵר בְּעֵשָׂה, שְׁנֵאָמַר (דְּבָרִים יב) וּבֵאתָ שָׁמָּה וְהִבֵּאתָם שָׁמָּה, דְּמִשְׁמַע בְּרַגְלֵי רֵאשׁוֹן שֶׁתֵּבֵא שָׁמָּה הֵבֵא כָּל נְדָרִים שֶׁעָלֶיךָ. מִיְהוּ בְּלֹא דְלֹא תִּתְאַחַר אֵינּוּ עוֹבֵר עַד שֶׁיַּעֲבְרוּ עֲלֵיו שְׁלֵשׁ רְגָלִים:

אֲרוּכוֹת שֶׁל נְחִתוּמִים. פְּשׁוּטֵי כְּלֵי עֵץ, שֶׁהִנְחִתוּמִים עוֹרְכִים שָׁם כְּפָרוֹת שֶׁל לֶחֶם בְּשַׁעַה שְׁעוֹשִׁין הַפֶּת. אֲרוּכוֹת, כְּמוֹ עֲרוּכוֹת: שֶׁהֵן טְמֵאוֹת מִדְּרַבָּנָן. דִּנְהִי דְמִן הַתּוֹרָה פְּשׁוּטֵי כְּלֵי עֵץ אֵין מְקַבְּלִין טְמֵאָה, רַבָּנָן גְּזִוּר עֲלֵיהוּ, כְּדַמוּכַח בְּמִסְכַּת כְּלִים פֶּרֶק ב': שְׂרָבִי אֶלְיֶעֶזֶר מְטָהֵר. דְּסָבַר לֹא חֲשִׁיבֵי כְּלִים כָּלֵל, וְאֶפְלוּ כְּפְשׁוּטֵי כְּלֵי עֵץ לֹא הוּוּ. וְאֵין הֶלְכָה כְּרַבִּי אֶלְיֶעֶזֶר: שֶׁחֲתִכּוּ חֲלִיּוֹת. שֶׁחֲתִכּוּ לְתַנּוּר בְּרַחְבּוֹ לְחֲלִיּוֹת וְהִנִּיחַ חֲלִיאַ עַל גְּבִי חֲלִיאַ וְנָתַן חֵל בֵּין חֲלִיאַ לְחֲלִיאַ, וְטַח אוֹתוֹ בְּטִיט וְעָשָׂה לוֹ טַפְלָה שֶׁל טִיט סָבִיב לְעִבּוֹתוֹ לְשֹׁמֵר חֲמוֹ כְּדָרְךָ שְׁעוֹשִׁים לְתַנּוּרִים: שְׂרָבִי אֶלְיֶעֶזֶר מְטָהֵר. דְּכִיּוֹן דִּישׁ חֵל בֵּין הַסְּדָקִין, כְּשִׁבּוֹר דְּמִי. וְחֲכָמִים מְטַמְּאִים, שֶׁהִטְפִּילָה עוֹשָׂה אֶת כָּלוֹ אֶחָד וּמְחַבֵּרֵת אֶת הַסְּדָקִים, וְאֵף עַל פִּי שֵׁישׁ חֵל בֵּין חֲלִיאַ לְחֲלִיאַ. וְאֵין הֶלְכָה כְּרַבִּי אֶלְיֶעֶזֶר: שֶׁמַּעֲבִרִין אֶת הַשָּׁנָה בְּכָל אֶדְר. עַד עֹשְׂרִים וְתִשְׁעָה בְּאֶדְר יֵשׁ זְמַן לְבֵית דִּין לֹמַר מְעַבְרֵת הַשָּׁנָה, וְהַחֲדָשׁ הֵבֵא הוּא אֶדְר שְׁנִי. אֲבָל בְּיוֹם שְׁלֹשִׁים לְאֶדְר אֵין יְכוּלִים לְעַבֵּר אֶת הַשָּׁנָה, הוּאִיל וְרֵאוּי לְקַבְּעוּ נִיסוֹן, כְּמִפְרָשׁ בְּפִסְחִים פֶּרֶק מְקוֹם שֶׁנִּהְגָּו [דף נו]: עַל תְּנָאֵי. אִם יִרְצָה הַנְּשִׂיא [ב] תִּהְיֶה מְעַבְרֵת וְאִם לֹא תִּהְיֶה מְעַבְרֵת:

מוֹסַף הַיּוֹרָה שֶׁל שׁוֹלְקֵי זֵיתִים. דָּרְךָ שׁוֹלְקֵי זֵיתִים וְצִבְעִים, שֵׁישׁ לָהֶם יוֹרוֹת גְּדוּלוֹת, וְעוֹשִׁים לָהֶם תּוֹסַפֵּת טִיט עַל שְׁפָתָם שֶׁיַּעֲלוּ בָּהּ הַמִּים בְּעֵת רְתִיחָתָם. וְשֶׁל שׁוֹלְקֵי זֵיתִים טְמֵא, לְפִי שְׁאוֹתָהּ תּוֹסַפֵּת צָרִיכָה לְכָלִי

ומשתמשין בה, והתורה אמרה גבי תנור וכירים (ויקרא יא) וטמאים יהיו לכם, ודרשינן לכם, כל שבצרכיכם, כלומר הדבר מן הכלי שאתם צריכים לו ומשתמשין בו הוא שמקבל טמאה: **ושל צבעים טהור**. שאין הצבעים משתמשים באותה תוספת לפי שיראים שמא יפסד צבעם:

פרק ז - משנה ט

על החרשת שהשיאה אביה. אף על גב דהויא אשת איש גמורה שיהרי קבל אביה קדושיה כשהיא קטנה, אפלו הכי יוצאה בגט ומקבלת את גטה כשהיא חרשת, ואף על פי שאין לה דעת, לפי שהאשה מתגרשת בעל כרחה, הלכך לא בעינן דעתה: **ועל קטנה בת ישראל שנשאת לכהן**. והיא יתומה, דלא היו נשואיה אלא מדרבנן, שאוכלת בתרומה, דרבנן. ולא גזרינן תרומה דרבנן אטו תרומה דאורייתא: **מריש**. קורה: **בירה**. בית גדול: **מפני תקנת השבים**. שאם אתה מצריכו לקעקע בירתו ולהחזיר מריש עצמו, ימנע מלעשות תשובה: **שלא נודעה לרבים**. שהיא גזולה: **שהיא מכפרת**. ואין צריך להביא אחרת: **מפני תקון מזבח**. שלא יהיו כהנים עצבים שאכלו חליו שנשחטו בעזרה, ונמצא מזבח בטל, שנמנעים מלעבד עבודה:

פרק ח

פרק ח - משנה א

העיד רבי יהושע על דם נבלות שהוא טהור. מלטמא פנבלה בכזית. אבל מטמא ברביעית. שאין לך דבר שיטמא דמו כבשרו אלא השרץ בלבד [א]. ולעיל [ריש פרק ה'] דתנן דם נבלות בית שמאי מטהרין, לגמרי היו בית שמאי מטהרים. ובית הלל מטמאין, אבל לא פנבלה שמטמא בכזית, אלא ברביעית: **שנגע טמא במקצתו שטמא את פלו**. מעלה עשו בקדש ובאפר חטאת [ב], שאף על פי שהם גופים חלוקים, אם מנחים בתוך כלי אחד

וּנְגַע דָּבָר שֶׁהוּא מְטַמֵּא לְקֹדֶשׁ בְּמִקְצָתוֹ, נִטְמָאוּ כֻּלּוֹ, שֶׁהַכֹּלִי מִצָּרְפוֹ לְהַחֲשִׁיבוֹ כְּאִלוֹ הוּא גּוֹף אֶחָד. וְאַסְמְכוּהָ אֶקְרָא דְכִתְיִיב (בַּמִּדְבָּר ז) כִּי אַחַת עֲשָׂרָה זָהָב מְלֵאָה קְטֹרֶת, הַפְּתוּב עֲשֵׂה לְכֹל מָה שֶׁבִּכְף אַחַת: **הוֹסִיף רַבִּי עֲקִיבָא**. דְּאֵלוּ מַעֲדוֹתוֹ שֶׁל רַבִּי שְׁמַעוֹן בֶּן בְּתִירָא לֹא שְׁמַעְנוּ אֶלָּא עַל הַטְּמָא, וּבֵּא רַבִּי עֲקִיבָא וְהוֹסִיף אֶפְלוּ טְבוּל יוֹם שְׂאִינוּ מְטַמֵּא אֶלָּא פּוֹסֵל בְּלִבָּד, אִם נִגַע בְּמִקְצָתוֹ פָּסֵל אֶת כֻּלּוֹ. וְרַמְבַּ"ם פָּרֵשׁ, דְּמַעֲדוֹתוֹ שֶׁל רַבִּי שְׁמַעוֹן לֹא שְׁמַעְנוּ שְׁמַצְרַף אֶלָּא כְּלִי שֵׁישׁ לוֹ תוֹךְ [ג], אֲבָל כְּלִי שְׂאִין לוֹ תוֹךְ לֹא שְׁמַעְנוּ שְׁמַצְרַף, וּבֵּא רַבִּי עֲקִיבָא וְהוֹסִיף שְׂאֶפְלוּ סֵלֶת וּקְטֹרֶת וּלְבוֹנָה וְגַחְלִים שְׂאִינָן בְּתוֹךְ כְּלִי, אֶלָּא צְבוּרִים וּמִנְחִים עַל לוּחַ אוֹ דָף שְׂאִין לוֹ תוֹךְ, הֲרִי הוּא כְּאֵלוּ מִנְחִים בְּתוֹךְ כְּלִי, וְנַעֲשִׂים כְּאֵלוֹ הוּא גּוֹף אֶחָד: **וְהַגְּחָלִים**. אוֹתוֹן שֶׁכֶּהוּן גְּדוּל חוֹתָהּ בְּמַחְתָּהּ בְּיוֹם הַכַּפּוּרִים [ה]. אִם נִגַע טְבוּל יוֹם בְּמִקְצָתוֹ, נִפְסְלוּ כֻּלּוֹ. וּמַעֲלָה עָשׂוּ בָּהוּן, שְׂאִין הַגְּחָלִים בְּנִי קְבוּלֵי טְמָאָה:

פרק ח - משנה ב

קִטְנָה בַּת יִשְׂרָאֵל. וְהִיא יְתוּמָה, כְּדַפְרֵישְׁנָא בְּשִׁלְהִי פְרָקִין דְּלַעִיל. וְהוֹסִיף כָּאֵן כְּשֶׁנִּכְנְסָה לַחֲפָה אָף עַל פִּי שֶׁלֹּא נִבְעָלָה. דְּמַעֲדוֹת דְּלַעִיל לֹא שְׁמַעְנוּ שְׂאוּכְלֵת בְּתַרוּמָה אֶלָּא כְּשֶׁנִּבְעָלָה: **שֶׁהֲרֵהְנָה**. שְׁנַתְּמַשְׁכְּנָה בִּיְדֵי נְכָרִים [ו]: **וְעֵדִיהָ**. אוֹתוֹן שֶׁהֵעִידוּ שֶׁהֲרֵהְנָה: **הָאֲמִינוּ שֶׁלֹּא נִסְתַּרָה וְשֶׁלֹּא נִטְמָאָה**. וְדוֹקָא לְזֹאת שֶׁעֵדִיהָ מַעֲיִדִים עָלֶיהָ שֶׁלֹּא נִטְמָאָה, הוּא דְאֲמַרִי רַבָּנָן הָאֲמִינוּ לָהּ, וְשֶׁלֹּא כְּדִין רַחֲקוּיָהּ בְּנִי מִשְׁפַּחְתָּהּ. אֲבָל אִם אֵין לָהּ עֵדִים, כָּל אִשָּׁה שֶׁנִּחְבְּשָׁה עַל יְדֵי מָמוֹן בְּזִמְנוֹ שֵׁיִד הַנְּכָרִים תִּקְיָפָה [ח], אִסּוּרָה לְבַעֲלָהּ כְּהוּן, לֹא שְׂנָא הֲרֵהְנָה מִדַּעְתָּהּ וְלֹא שְׂנָא נִחְבְּשָׁה:

פרק ח - משנה ג

אֲלֻמְנַת עֵסָה. מִשְׁפָּחָה אַחַת שֶׁנִּתְעַרְבָּה בָּהּ סִפְקָ חָלָל, כָּל אֶחָד מִבְּנֵי הַמִּשְׁפָּחָה סִפְקָ אִם הוּא אוֹתוֹ סִפְקָ שֶׁנִּתְעַרְבָּה בָּהוּן אִם לֹאוֹ. וְאִשָּׁה שֶׁנִּשְׂאָתָה לְאֶחָד מִבְּנֵי אוֹתָהּ מִשְׁפָּחָה וּמַת בַּעֲלָהּ, הִיא קְרוּיָה אֲלֻמְנַת עֵסָה, שֶׁכְּמוֹ שֶׁהָעֵסָה נְלוּשָׁה וּמַעֲרַבֶּת, כִּי זֹאת הָאִשָּׁה מַעֲרַבֶּת מִסִּפְקוֹת. סִפְקָ אִם בַּעֲלָהּ הוּא אוֹתוֹ סִפְקָ חָלָל, וְאֶפְלוּ אִם הוּא אוֹתוֹ סִפְקָ חָלָל שְׂמָא אֵינוּ חָלָל לְפִי הָאֲמַת. וְרַבִּי יְהוֹשֻׁעַ מְכַשִּׁיר אוֹתָהּ לְכַהֲנָה, שֵׁישׁ כָּאֵן סִפְקָ סִפְקָ וּלְקָלָא. וְרַבּוֹ גְּמַלְיָאֵל סָבַר אָף עַל גַּב דְּבַעֲלָמָא סִפְקָ סִפְקָ לְקָלָא, הֲכָא שְׂאִינִי, דְּמַעֲלָה עָשׂוּ בְּיוֹחֲסִין [י]: **שֶׁהָעֵסָה כְּשֶׂרָה לְטַמֵּא וּלְטַהֵר**. כְּלוּמַר

שְׁהַמְשַׁפְּחָה שֶׁנִּתְעַרַב בָּהּ סִפְק חָלָל הָרִי הִיא בְּחֻזְקַת פְּשׁוּת כְּשֶׁאָר
הַמְשַׁפְּחוֹת הַמֵּיחֲסוֹת, וְכִמוֹ שֶׁשָּׂאָר הַמְשַׁפְּחוֹת אוֹמְרוֹת זֹו טְמֵאָה
וּמִתְרַחֲקִים מִמֶּנָּה וְזֹו טְהוֹרָה וּמִקְרָבִים אוֹתָהּ, כִּדְ מְשַׁפְּחָה זֹו שֶׁנִּטְמַע בָּהּ
סִפְק חָלָל, אֵין יְכוּלִים לוֹמַר הוּאִיל וְנִטְמַע בָּהּ סִפְק אֵין צְרִיכִים יוֹתֵר
לְבַדֵּק כְּשֶׁנוֹשְׂאִים נָשִׁים אֵיזֹו נְטֵמֵאָה וְאֵיזֹו טְהוֹרָה, כְּדִי לְרַחֵק הַטְּמֵאָה
וּלְקַרֵב הַטְּהוֹרָה **[יא]**: **קִבְּלֵנוּ עֵדוּתְכֶם**. נֶאֱמָנִים אַתֶּם בְּעֵינֵינוּ וּמֵאֲמִינִים
אַנּוּ שְׂכָדָּ שְׂמַעְתֶּם: **שְׂלֵא לְהוֹשִׁיב בֵּית דִּין עַל כָּד**. לְהַתִּיר אֶלְמֶנֶת עֶסָה
לְכַתְּחֻלָּה: **הַכֹּהֲנִים שׁוֹמְעִים לָכֶם לְרַחֵק**. אִם תֵּאֲמְרוּ אֶסוּרָה: **אֲבָל לֹא**
לְקַרֵב. אִם תֵּאֲמְרוּ מִתְּרַת. וּפְסִק הִלְכָה, שְׂאֶלְמֶנֶת עֶסָה אֶסוּרָה לְהַנְשֵׂא
לְכַתְּחֻלָּה, וְאִם נִשְׂאת לֹא תִצָּא:

פרק ח - משנה ד

אֵיל קִמְצָא. מִיִן חֲגָב הוּא **[יב]**. תִּרְגוּם כְּחֻגְבִים כְּקִמְצִין: **דְּכֹן**. טְהוֹר **[יג]**
וּמִתֵּר בְּאֶכִילָה: **וְעַל מִשְׁקָה בֵּית מִטְבַּחְיָא**. הַדָּם וְהַמִּים שֶׁהֵם בְּבֵית
הַמִּטְבַּחִים שְׁבַעֲזָרָה: **דְּאֵינוּן דְּכֹן**. אֵיכָא מֵאן דְּאָמַר דְּכֹן טְהוֹרִים לְגִמְרִי.
דְּטִמְאַת מִשְׁקִין לָאו דְּאוּרִיתָא **[יד]** אֶלָּא רַבֵּן הוּא דְּגָזוּר בְּהוּ טְמֵאָה,
וּבְהֵינִי לֹא גָזוּר. וְאֵיכָא לְמֵאן דְּאָמַר דְּכֹן טְהוֹרִים מְלִטְמָא אַחֲרִים, אֲבָל
טְמֵאָת עֲצָמוֹן יֵשׁ לְהוּ, דִּישׁ לְמִשְׁקִין טְמֵאָה מִן הַתּוֹרָה לְהַטְמֵא **[טו]**, וְלֹא
מִצוּר רַבֵּן לְטִהַר מַה שֶׁטְמֵאָה הַתּוֹרָה: **וְדִיקָרַב בְּמִיתָא מְסָאב**. הַכִּי קֵאָמַר,
וְכָל דִּיקָרַב וְדֵאֵי לְמִיתָא, מְסָאב. אֲבָל סִפְק, אֶפְלוּ טְמֵאָת מִת חֲמוּרָה,
טְהוֹר. וְכָל שְׂכָן טְמֵאָת שְׂרָץ קֵלָה. וְסִפְק טְמֵאָה בְּרִשׁוֹת הַרְבִּים בָּא לְהַתִּיר.
וְאֵף עַל גַּב דְּסִפְק טְמֵאָה בְּרִשׁוֹת הַרְבִּים טְהוֹר דְּאוּרִיתָא הוּא, דְּכָל אֶסוּר
סִפְק טְמֵאָה מְסוּטָה יִלְפִינּוּ, דְּאֶפִּיק לַה קֵרָא בְּלִשׁוֹן טְמֵאָה, וְנִסְתַּרָה וְהִיא
נְטֵמֵאָה, מַגִּיד לָדָּ הַכְּתוּב שֶׁעַל הַסִּפְק אֶסוּרָה, וּמַה סוּטָה רִשׁוֹת הַיְחִיד,
שְׁהֵרִי אֵין סְתִירָה בְּרִשׁוֹת הַרְבִּים, אֵף טְמֵאָת סִפְק אֵינָה אֶלָּא בְּרִשׁוֹת
הַיְחִיד **[טז]**, מִכָּל מְקוֹם קֵדָם שְׂבָא יוֹסִי בֶן יוֹעֶזֶר הָיוּ אוֹמְרִים הִלְכָה וְאֵין
מוֹרִין בֶּן **[יז]**, וּבָא הוּא וְהַעִיד שְׁמוּרִין כֹּן לְכַתְּחֻלָּה לְטִהַר כָּל סִפְק טְמֵאָה
בְּרִשׁוֹת הַרְבִּים: **וְקָרוּ לֵיהּ יוֹסִי שְׂרִיא**. לְפִי שְׁהַתִּיר שְׁלֶשָׁה דְּבָרִים שְׁהָיוּ
נוֹהֲגִין בְּהוּ אֶסוּר. שְׂכָל בֵּית דִּין שְׂמַתִּיר שְׁלֶשָׁה דְּבָרִים שְׂאֵין הַהֲתֵר שְׁלָהוּ
פְּשׁוּט, קָרוּ לֵיהּ בֵּי דִינָא שְׂרִיא:

פרק ח - משנה ה

שְׁמֵי אֵין הָאֵשֶׁה עַל פִּי עֵד אֶחָד. אֵשֶׁה שְׁהֵלֶךְ בְּעֵלְהָ לְמִדִּינַת הַיָּם וּבֵא עֵד אֶחָד וְאָמַר שְׁמֵי, מִשְׁיָאִים אֶת אֶשְׁתּוֹ עַל פִּיו: **בְּדִיר הָעֵצִים**. לְשִׁכָּה שְׁשָׁם הָיוּ אוֹצְרִים כָּל עֲצֵי הַמַּעְרָכָה, וְהִיא הֵיטָה בְּמִקְצוֹעַ מִזְרְחִית צְפוֹנִית שֶׁל עֲזָרַת נָשִׁים. וּמִצָּאוּ שָׁם עֲצָמוֹת שֶׁל מֵתִים, וְאָמְרוּ חֲכָמִים, מִלְּקֹט עֲצָם עֲצָם וְהִכַּל טְהוֹר, וְלֹא חִישִׁינָן שְׁמָא נִטְמָאוּ בְּהֵם אָדָם וְכָלִים, מִשּׁוּם דְּעֲזָרַת נָשִׁים דִּין רְשׁוּת הַרְבִּים יֵשׁ לָהּ **{יט}** וְהוּי סִפְק טְמָאָה בְּרְשׁוּת הַרְבִּים דְּסִפְקוֹ טְהוֹר. וּבְמִסְכַּת זְבָחִים פָּרַק בְּתָרָא [דף קיג] מִיְתֵי גְמָרָא שְׁרָצוּ לְגִזֵּר טְמָאָה עַל כָּל יְרוּשָׁלַיִם בְּשִׁבִיל אוֹתָן עֲצָמוֹת שְׁנִמְצָאוּ בְּדִיר הָעֵצִים, אֶלָּא שְׁאָמַר לָהֶם רַבִּי יְהוֹשֻׁעַ לֹא בּוֹשָׁה וּכְלָמָה הִיא לָנוּ שְׁנִגְזֹר טְמָאָה עַל עִיר אֲבוֹתֵינוּ:

פרק ח - משנה ו

שְׁמַעְתִּי שְׁמִקְרִיבִים אֵף עַל פִּי שְׁאִין בֵּית. לְפִי שְׁקִדְשָׁה שְׁקִדְשׁ שְׁלֵמָה אֶת הַבַּיִת, קִדְשָׁה לְשַׁעֲתָהּ וְקִדְשָׁה לְעֵתִיד לְבֵא. וְכֵן קִדְשַׁת יְרוּשָׁלַיִם קִדְשָׁה לְעוֹלָם. אֲבָל קִדְשַׁת שְׁאָר אֶרֶץ יִשְׂרָאֵל לֹא קִדְשָׁה בְּכַבּוּשׁ רֵאשׁוֹן אֶלָּא לְשַׁעֲתָהּ **{כב}**, עַד שְׁחִזְרוּ עוֹלֵי בָּבֶל וְקִדְשׁוּהָ קִדְשָׁה שְׁנִיָּה, וְאוֹתָהּ קִדְשָׁה קִדְשָׁה לְעֵתִיד לְבֵא:

פרק ח - משנה ז

הִלְכָה לְמִשְׁה מְסִינִי. שְׁהִרְאָה לוֹ הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא לְמִשְׁה בְּסִינֵי דוֹר דוֹר וְדוֹרְשׁוֹ, וְהִרְאָהוּ שְׁאִין אֵלֵיהוּ בָּא לְטָמֵא וּלְטָהַר, לְרַחֵק וּלְקַרְב, לְבָרַר סִפְק מִשְׁפָּחוֹת הַמְטַמְּעוֹת מִי נְטֻמָּע וּמִי לֹא נְטֻמָּע, אֶלָּא יִנְיַחֵם וְהֵם כְּשָׂרִים לְעֵתִיד לְבֵא, דְּהִלְכָה הִיא מִשְׁפָּחָה שְׁנִטְמָעָה נְטֻמָּעָה: **אֶלָּא לְרַחֵק הַמְקַרְבִּים בְּזָרוּעַ**. שְׁהִכַּל מַחְזִיקִים אוֹתָן בְּפִסּוּלִים, אֶלָּא שְׁנִטְמָעוּ בְּזָרוּעַ. אֲבָל מִשְׁפָּחָה שְׁנִטְמָעָה מִחֲמַת שְׁלֹא נוֹדַע פְּסוּלָהּ, יִנְיַחָנָה בְּכִשְׁרוּתָהּ: **בֵּית צְרִיפָה**. כֶּךָ שֵׁם הַמִּשְׁפָּחָה: **וְרַחֵקָה**. הַכְּרִיז עָלֶיהוּ שְׁהוּ פְּסוּלִין: **בֵּן צִיּוֹן**. אֵינֶשׁ אֶלִימָא הָוָה וּבַעַל זָרוּעַ: **וְעוֹד מִשְׁפָּחָה אַחֲרַת הֵיטָה שָׁם**. שְׁהֵיטָה פְּסוּלָהּ: **וְקִרְבָּה בֵּן צִיּוֹן בְּזָרוּעַ**. וְהַכְּרִיז עָלֶיהוּ שְׁהוּ כְּשָׂרִים לְהִתְחַתֵּן בְּהֵם. וְחָס הִתְנָא עַל כְּבוֹד הַבְּרִיּוֹת וְלֹא הִזְכִּיר שֵׁם הַמִּשְׁפָּחָה הַפְּסוּלָה שְׁקַרְבָּה בֵּן צִיּוֹן בְּזָרוּעַ כְּמוֹ שְׁהִזְכִּיר שֵׁם הַמִּשְׁפָּחָה הַכְּשָׁרָה, לְלַמְּדָד כְּמָה צְרִיךְ אָדָם לְזַהַר שְׁלֹא לְסַפֵּר בְּגִנּוֹת חֲבָרוֹ, וְלִהְיוֹת כּוֹסֵה קְלוּן. אִם כֶּךָ בְּפִסּוּלִים, כָּל שְׁכֵן בְּכְשָׂרִים **{כג}**: **כָּגוֹן אֱלוֹ**. שְׁכִשְׁרוּתוֹ וּפְסוּלוֹתוֹ יְדוּעָה, אֶלָּא שְׁנִטְמָעוּ וְרַחֵקוּ

בְּזָרוּעַ וְנִתְקַרְבוּ בְּזָרוּעַ: לְקָרֵב אָבֵל לֹא לְרַחֵק. הַמְשַׁפְּחָה הַכְּשֵׁרָה
שֶׁנִּתְרַחֲקָה בְּזָרוּעַ, הוּא מְקָרֵב. אָבֵל אֵינּוּ מְרַחֵק אוֹתָהּ שֶׁנִּתְקַרְבָּה בְּזָרוּעַ:
שֶׁנֶּאֱמַר וְהָשִׁיב לֵב אֲבוֹת עַל בְּנֵיהֶם. שֶׁעֲתִיד לומר בְּרוּחַ הַקֹּדֶשׁ זֶה מְבַנֵּי בְּנָיו
שֶׁל זֶה. וְלִדְבָרֵי רַבִּי שְׁמַעוֹן, אֲבוֹת אֵלּוּ הַחֲכָמִים, וּבְנֵיהֶם אֵלּוּ הַתְּלַמִּידִים
{כז}, שֶׁיְהִיָּה לֵב כָּלֵן שְׂוָה וְלֹא יִפֹּל בִּינֵיהֶן מַחְלָקָת: